הײַנט 10 זײַטען

NAJER FOLKSBLAT

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 10 גראשען

נײַער פאָלקסבלאַט

№ 191 | Łódź, Niedziela, 17 sierpnia 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, כ״ג אב תר״צ | № 191

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71=224

דײַטשע רעגירונג מסכים
מיט מיניסטער טרעװיראנוס
ענטפער פון דער דײַטשער רעגירונג אויף דער פּױלישער נאָטע

בערלין, 16 (טעלעגראפיש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די האַלב־אָפיציעלע דײַטשע אַגענטור „וואָלף" פּערעפענטליכט א טעלעגראם, אין װעלכער עס װערט ערקלערט, אַז פּעת דער פּױלישער אויסערן מיניסטער זאַלעסקי האָט איבערגעגעבן דעם דײַטשען שאַרזש ד׳אַפּער אין װאַרשא די פּױלישע נאָטע װעגן טרעװיראנוס אַנטי־פּױלישע רעדע, האָט דער שאַרזש ד׳אַפּער ערקלערט, אַז ער זעהט נישט אין טרעװיראנוס רעדע אַ עלכעס, װאָס זאָל קאָנען אַרויסרופן אַ פּראָטעסט מצד פּױלען.

דער דײַטשער שאַרזש ד׳אַפּער האָט װײַטער ערקלערט, אַז טרעװיראנוס האָט אין זײַן רעדע נישט גערעדט װעגען ענדערען די גרענעצען מיט געװאַלד, נאָר װעגען אַ פרידליכען אופן, און די װעלבע מיינונג זענען אין דײַטשלאַנד אויך אַ סך אַנדערע פּאָליטיקער.

די דײַטשע רעגירונג זעהט דעריבער נישט אין טרעװיראנוס רעדע אַזעלכעס, װאָס זאָל בערירען די פּױליש־דײַטשע אָפּמאַכען.

פון דאָזיגען ענטפער איז צו דרינגען, אַז די דײַטשע רעגירונג סאָלידאַריזירט זיך מיט טרעװיראנוסען, אַז די גרענעצען מוזען געענדערט װערען, הגם זי זאָגט צו נישט דורך געװאַלד.

סענסאַציאָנעלער פאָרשלאָג פון די דײַטשע סאָציאַליסטען
פאַר׳ן „אַנשלוס" מיט עסטרײַך זאָל דײַטשלאַנד גאַראַנטירען די פּױלישע גרענעצען

בערלין, 16 (ספּ. טעל.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אינטערנאַציאָנאַלער דיסקוסיע, װאָס עס האָט אַרויסגערופען די באַקאַנטע רעדע פון דײַטשען מיניסטער טרעװיראנוס, האָט דער סאָציאַליסטישער „פאָרװערטס" פערעפענטליכט אַן אַרטיקעל, אין װעלכען ער מאַכט דעם פאָרשלאָג, אַז דײַטשלאַנד זאָל גאַראַנטירען די פּױלישע גרענעצען, װערפאַר אַז אָבער עסטרײַך אַנגעשלאָסען װערען צו דײַטשלאַנד.

װען דאָס פּױלישע פאָלק, שרײַבט דער „פאָרװערטס", האָט געװאָלט פערשטעהען זײַן אמת׳ן אינטערעס, װאָלט עס אונטערשטיצט דאָס װערק פון דײַטשלאַנדס פעראייניגונג.

די אונטערשטיצונג מצד פּױלען װאָלט מיטגעװירקט צו בערוהיגען פּאָנאַנקרײַך, אַז עס זאָל נישט מורא האָבען פאַר אַ מלחמה־אויספרוך צוליב דער דאָזיגער סיבה, נאָר אַז ערװאַרטען אַנגענעהמען סטאַביליזאַציע פון שלום אויף מזרח־אייראָפּא.

דעלעגאַציע פון אַראַבישע אַרבײַטער בײַם קרײַז־קאָמיסאַר

ירושלים (יט״א) די אַראַבישע צײַטונג „אל האַיאַם" טיילט מיט: אַ דעלעגאַציע פון דער אַראַבישער אַרבײַטער־פעדעראַציע האָט באַזוכט דעם ירושלימער קרײַז־קאָמיסאַר הי קיז (?) און האָט זיך פאַר אים געקלאָגט אויף דער שװערער לאַגע פון די אַראַבישע אַרבײַטער. דער דעפּאַרטאַמענט פאַר עפענטליכע אַרבײַטען — האָט ערקלערט די דעלעגאַציע — גיט אָבער אַלע אַרבײַטען די יודען.

איינער פון די פאָרשטעהער האָט געזאָגט, אַז אויב די לאַגע װעט בלײַבען אונגעענדערט און די אַרבײַטסלאָזיגקײַט װעט װײַטער װאַקסען, װעט דער קאָמוניזם פערשטאַרקען זײַנע אײַנפלוסען צװישען די אַראַבישע אַרבײַטער.

דער קרײַז־קאָמיסאַר האָט צוגעזאָגט דער דעלעגאַציע אויסצופאָרשען די פראַגע.

גרױסער שטורם־װינד
איבער׳ן צפון־ים

בערלין, 16. (אַטאַ). אַ אָרקאַן, װאָס בושעװעט איבער דעם צפון־ים האָט צוריקגעהאַלטען אין האַמבורגער פּאָרט 50 שיפען. די ראַדיאָ־סטאַנציעס פון פּאָרט כאַפּען אויף אַ סך שיפען, װאָס געפינען זיך אויפ׳ן ים, דעפּעשען װעגען הילף. די אייבענלאַך פון װאַסער בײַ האַמבורג איז געשטיגען אויף אַ מעטער. 4 שיפען האָבען זיך אָפּגעריסען פון אַנקער.

דער אָרקאַן, װאָס איז אַדורך איבער דעם צפון־ים, האָט זיך איבערגערוקט אויפ׳ן לאַמאַנש־קאַנאַל.

די ענגלישע לופט־שיף „ר. 100"
צוריקגעקומען קיין ענגלאַנד

בערלין, 16. (אַטאַ). די ענגלישע לופט־שיף „ר. 100" האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף דעם לופט־פּלאַץ האַרדינגטאָן.

אויף אַהער צוריקרײַזע האָט די לופט־שיף אַדורכגעמאַכט 5400 קילאָמעטער אין משך פון זיבעציג און פופציג שעה.

דערשאָסען געװאָרען
בעת׳ן אַריבערגעהן די גרעניץ

בערלין, 16. (יט״א טעלעגראפיש) פון מאָסקװע טיילט מען מיט, אַז דאָרט איז דערשאָסען געװאָרען, בעת ער האָט געװאָלט אומלעגאַל אַריבערגעהן די גרעניץ, דער געװעזענער לײַטער פון׳ם נאַפטסינדיקאַט — האַרװיץ.

ד״ר רופּין און שפּרינצאַק
אַרויסגעפאָהרען קיין בערלין

ירושלים, 16. (יט״א טעלעגראפיש) צו די זיצונגען פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט אין בערלין זענען אַרויסגעפאָהרען די מיטגלידער פון ציוניסטישען עקזעקוטיװ אין א״י, ד״ר רופּין, שפּרינצאַק און אַ נח[?].

סענסאַציאָנעלע אַרעסטען אין יאַפּאַן
באַאַמטע פון גענעראַל־שטאַב האָבען איבערגעגעבען פּלענער דער סאָװיעט־רעגירונג

בערלין, 16 (אַ) אין יאַפּאַן זענען אַרעסטירט געװאָרען אַ צײַכנער און 6 באַאַמטע פון יאַפּאַנישען קריגסמיניסטעריום. די ידיעה װעגען די אַרעסטען האָט אין טאָקיאָ אַרויסגערופען אַן אויסערגעװעהנליכע סענסאַציע. עס האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אַז די אַרעסטירטע זענען געװען קאָמוניסטען און האָבען אַרויסגעגעבען סאָװיעט־רוסלאַנד די פּלענער פון יאַפּאַנישען גענעראַל־שטאַב. אַ חוץ דעם האָבען זיי פערשפּרייט אין דער יאַפּאַנישער אַרמעי קאָמוניסטישע אויפרופען.

דער קאָלאָניאַל־אַמט
אַנערקענט אָפיציעל די פערברייטערטע יודישע אַגענץ

1 פּראַג, 16. (יט״א טעלעגראפיש). אין אַן אינטערװיאו פאַר דער פּרעסע, האָט פּראָדעצקי ערקלערט, אַז די ציוניסטישע עקזעקוטיװע האָט דערהאַלטען אַ בריף פון קאָלאָניאַל־אַמט, אין װעלכען ער אַנערקענט אָפיציעל די פערברייטערטע יודישע אַגענץ.

אַמעריקאַנער ציוניסטען
פאָדערן אַ ענטשלאָסענע פּאָליטיק

ניו־יאָרק, 16. (יט״א טעלעגראפיש) די ניי לײַטונג פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין אַמעריקאַ האָט פערעפענטליכט איידער די פּראָגראַם און די אינסטרוקציעס פאַר די מיטגלידער פון אַקציאָנס־קאָמיטעט און ראַט פון דער יודישער אַגענץ. די לײַטונג פאָדערט אַ ענטשלאָסענע פּאָליטיק בנוגע ענגלאַנד.

קריגס־צושטאַנד אין פּעשעװאַר
די לאַגע אויף דער צפון־דיגער גרעניץ פון אינדיען איז זעהר ערנסט.

לאָנדאָן, 16 (אַטאַ) דער װיצע קעניג פון אינדיען האָט ערקלערט אין פּעשעװאַר קריגס־צושטאַנד.

פאַר דער פערעפענטליכונג פון קריגס־צושטאַנד אין פּעשעװאַר זענען די ענגלישע קאָמוניקאַטען געװען זעהר אָפּטימיסטיש. איצט מעלדעט מען אָבער פון סימלאַ, אַז לויט דער מיינונג פון די ענגלישע מיליטערישע קרײַזען איז די אָפענזיװע פון די אַפרידען געװען זעהר אַ ערפאָלגרײַכע.

דער אויפשטאַנד האָט איצט אַרומגענומען פּעשעװער, פּאַראַשינאַר, טהאַל און קאָהאַט. אויב דער שבט אָראַקזײַ זאָל איצט נאָך אונטערשטיצען די אַפרידען װאָלט נויטיג געװען די אינטערװענץ פון דער גאַנצער ענגלישער מיליטער־קראַפט.

די אָפיציעלע ערקלערונג פון דער אינדישער רעגירונג װעגען דעם קריגס־צושטאַנד אין פּעשעװאַר, לאָזט נישט איבער קיין שום ספק, אַז די לאַגע אויף דער גרעניץ איז זעהר ערנסט.

22 פּױערען אַרײַנגעפאַלען אין אַ טײַך

װיען, 16 (אַ) 22 יוגאָ־סלאַװישע פּױערען האָבען געװאָלט אין אַ לאָדקע איבערפאָהרען דעם טײַך דראַװע. פּלוצלונג האָט זיך די לאָדקע איבערגעדרעהט און אַלע 22 פּױערען זענען דערטרונקען געװאָרען.

אַ שיף טרינקט זיך
145 פּאַסאַזשירען און 150 מאַטראָזען געפינען זיך אין געפאַהר

בערלין, 16 (אַ) די ענגלישע פּאַסאַזשיר־שיף „מאַהיטי", װאָס געפינט זיך אויפ׳ן קורס צװישען װעלינגטאָן און סאַן פראַנציסקאָ שיקט צו פערצװייפעלטע הילפס־רופען.

עטליכע שיפען אײַלען צו הילף. די קאַטאַסטראָפע איז ענטשטאַנען צוליב דעם, װאָס דער רודער איז צובראָכען געװאָרען און װאַסער דאָט זיך אַרײַנגעריסען אין דער מאַשינען אָפּטיילונג.

לויט די לעצטע ידיעות פון דער טרינקענדער שיף געפינען זיך שוין די 145 פּאַסאַזשירען פון דער שיף אין די רעטונגס־שיפלעך. די 150 מאַטראָזען פון דער שיף באַמיהען זיך נאָך זי צו ראַטעװען. עס איז אָבער זעהר צװייפעלהאַפט, װײַל דאָס װאַסער אין דער מאַשינען אָפּטיילונג שטעהט שוין דרײַ מעטער הויך.

דאָס אונטערגעהן פון דער שיף איז נאָר נאָך אַ פראַגע פון שעה׳ן, דאַגעגען איז פערהאַן גרויסע אויסזיכטען צו ראַטעװען די 145 פּאַסאַזשירען און 150 מאַטראָזען, אויב עס װעט זיי געלונגען צו דער רעכטער צײַט אַרײַנצוכאַפּען זיך אויף די רעטונגס־שיפלעך.

די שיפען, װאָס אײַלען צו הילף דער „מאַהיטי" װעלען אָבער ערשט אָנקומען אויפ׳ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע מאָנטאָג אינדערפריה און ביז דער מאָמענט װעלען זיך סײַ די פּאַסאַזשירען, סײַ די מאַנשאַפט, מוזען האַלטען אויפ׳ן װאַסער און די רעטונגס־שיפלעך.

רעװיזיאָניסטען שאַפען אַ אַרבײַטער־פּאַרטײ
אין ארץ־ישראל

פּראַג, 16 (יט״א טעלעגראפיש).

אויף דער שלוס־זיצונג פון דער רעװיזיאָניסטישער קאָנפערענץ איז בעשלאָסען געװאָרען די פראַגע װעגען שאַפען אַ אַרבײַטער אָרגאַניזאַציע אין א״י. ס׳איז בעשלאָסען געװאָרען אַן אָרגאַניזאַציע צו שאַפען. אינ׳ם הויפּט־קאָמיטעט פון דער אָרגאַניזאַציע זענען געװעהלט געװאָרען זשאַבאָטינסקי, ליכטהיים, גראָסמאַן א. אַנד. און פּאַרטײַ־ראַט — ד״ר מאַטקין, קלינאָװ א. אַנד.

די שלוס־רעדעס האָבען געהאַלטען גראָסמאַן און זשאַבאָטינסקי. די קאָנפערענץ איז געשלאָסען געװאָרען פרײַטאָג 6 פ״ה.

אפגעשטעלט די אימיגראציע קיין קאנאדא

פאר די עמיגראנטען, וואס געפינען זיך שוין איז וועג ווערט געמאכט ווערען פערלייכטערונגען

אטאווא, 16 (ספ. טעל.) דער עמיגראציע־ און קאלאניזאציע־מיניסטער גארדאן, האט ערקלערט, אז די אומיגע פאליטיק פון דער רעגירונג ווערט דיקטירט דורך א נויטווענדיגקייט. וואס אפשטעלען די עמיגראציע קיין קאנאדע און א רעזולטאט פון דער הערשענדער ארבייטסלאזיגקייט. און דער צוקונפט וועט די עמיגראציע אונטערליגען א קאנטראלע. דער דאזיגער בעשלוס איז נוגע טוריסטען און סוחרים. וואס שייך די עמיגראנטען, וואס געפינען זיך שוין אויפן וועג קיין קאנאדע וועלען אין דיזאזינע פאלען, אויף וויפיל דאס וועט מעגליך זיין, בערויקזיכטיגט ווערען.

פאר 200 מיליאן לעי סחורות פערברענט געווארען אין בוקארעשטער צאל־אמט

בוקארעשט, 16 (ספ. טעל.) די שרפה פון די מאגאזינען פון צאל־אמט איז לאקאליזירט געווארען. דער שאדען ווערט בערעכענט אויף איבער 200 מיליאן לעי.

דאס איז געוועזן די גרעסטע שרפה, וואס איז געווען עס א פארגעקומען אין בוקארעשט. עס זענען פערברענט געווארען צוויי מאגאזינען מיט סחורות פון מעהר א גרויסען ווערט.

ווי אזוי מען פייערט א חגא אין שפאניען

126 אקסען־קאמפען אין איין טאג

פאריז, 16 (אטאא) די נעכטיגע קאטוילישע חגא איז אין שפאניען געפייערט געווארען מיט גרויס פראכט און מאסען פראצעסיעס. א חוץ דעם איז נאכמיטאג פארגעקומען נישט ווייניגער ווי 136 אקסען־קאמפען, דערביי זענען 358 אקסען דערמארדעט געווארען. אין וואלענציא האבען זיך די צושויער אריינגעריסען א"ף דער ארענע, צוקלאפט די טישען און בענק און געדראהט צו פערברענען דעם גאנצען בנין, ווייל די פארשטעלונג, וואס מען האט אויפגעפיהרט האט נישט אויסגענומען ביים עולם.

זייד אפגעזאגט צו דרוקען אנטיסעמ. אויפרופען

גענף, (יט"א) אויף די נעכטיגער גאסען האבען זיך בעוויזען גרויסע אנטיסעמיטישע אויפרופען, מיט אן אויפפאדערונג צו ווער בעפעלקערונג צו קעמפען געגען די קאמוניסטען, וועלכע ווערען בעצייכענט אלס דער „דריטער יודישער אינטערנאציאנאל" און געגען די פראנק־מאסאנען, וועלכער ווערען בעצייכענט אלס „דער ערשטער יודישער אינטערנאציאנאל". און די אויפרופען זענען דערביי אנגעוויזען, או וויי האבען געוואלט ערשיינען פריהער, נאר קיין איינע דרוקעריי אין גענף, נישט קיין קאטוילישע און נישט קיין פראטעסטאנטישע האבען נישט מסכים געווען זיי צו דרוקען. אזוי ארום, או מען איז געצוואונגען געווען צו זוכען א דרוקעריי מחוץ גענף. דער אויפרוף איז אונטערגעשריבען דורך דער רעדאקציאנערער און אנטיסעמיטישער שווייצארישער געזעלשאפט „רעם הערוועטיקא".

דער פערסיש־טערקישער קאנפליקט

קורדישע ישובים אויפ'ן קאמפס־געביט אין די ארארט־בערג

סאוויעט־רוסלאנד אינטערווענירט אין פערסיש - טערקישען קאנפליקט

סטאמבול, 16 (ספ. טעל.) פון אנקארא מעלדעט מען, אז דער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין טערקיי פערמיטעלט אין דעם פערסיש־טערקישען קאנפליקט.

דער סאוויעטישער דיפלאמאט האט פארגעלייגט די פערא"נטערעסירטע מלוכות צו ערלעדיגען דעם סכסוך דורך דעם אויסטויש פון געוויסע גרענעץ־ראיאנען.

לויט דעם דאזיגען פלאן זאל טערקיי בעקומען דעם שטח אויף מזרח פון בארג ארדט, דאגעגען וואלט זי אפגעטרעטען א געוויסען שטח אויף דרום פון דער גרעניץ לטובת פערסיען.

פערשארפט דער טערקיש־פערסישער סכסוך

טערקישער באטשאפטער אפגערופען געווארען פון פערסיען

פאריז, 16. (אטאא) פון טעהעראן מעלדעט מען, או דער טערקישער באטשאפטער אין פערסיען איז צוריקגערופען געווארען.

אין די פאליטישע קרייזען ווערט דער דאזיגער פאקט בעטראכט אלס א פערשארפונג פון דעם טערקיש־פערסישען סכסוך.

אטענטאט אויף א בראזיליאנישען קאנסול

וויען, 16 (אז.) אין בראזיליאנישען קאנסולאט אין אפארטא איז אויסגעפיהרט געווארען א אטענטאט.

א אומבעקאנטער האט מיט א רעוואלווער־שאס שווער פערוואונדעט דעם קאנסול.

זיין צושטאנד איז וועדער א שווערער.

נאך לאנגע שווערע ליידען איז נעכטען שבת־קודש געשטארבען אין בליהענדען עלטער פון 30 יאהר אונזער ליבער און אומפערגעסליכער זוהן און ברודער

ג"ע הערשל ראזמארין

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג. 1 א זייגער בייטאג פון פאזנאנסקי'ס שפיטאל, וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

היינט, זונטאג, 3.30 נאכמיטאג, צו די שלושים נאכ'ן טויט פון

ג"ע יוסף יאשונסקי

ג' פערוואלטונגס מיטגליד פון אונזער געזעלשאפט, קומט פאר אין אינטערנאט אין העלענעווקע א טרויער־תפילה און די ערעפנונג פון א צימער א"נ. פונ'ם פערשטארבענעם. קרובים און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.

פערוואלטונג פון דער געז.: „אינטערנאט פאר יוד. קינדער און פערמע אין העלענעווק" מיט די אפט. „פאמאץ" און „בורסע" א"נ. פון ש. שטיינשניידער.

P. S. דער צופאהר נאך העלענעווק קומט פאר מיט'ן זגערזשער טראמוואי. די טראמוואיען געהען אט יעדע 10 מינוט

א לאנג־יעהריגער

געריכטס־סעקרעטאר

שרייבט און ערלעדיגט אלערליי ביטעס און סקארגעס, קלאוזולעס און זאבאזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען

א גוטער מיליטער־ספעציאליסט.

ב. מאז, לאדז, פיעטריקאווער 10

אנאנסן אין „נייעם פאלקסבלאט" האבן דעם גרעסטען ערפאלג!

מזל־טוב

לרגלי האירושין של חברתנו מרת

עליזה אולשטיין

עם מר

זעליג רובורג

אנו מבורכות שעתי דם יאיר בתפארת אהבה ואושר סלה

שושנה, רכלה, ברטה.

דאס פון לאנג־עקזיסטירענדע מוסטערהאפטע ארטאדאקסישע 7־קלאסיגע לעהר־אנשטאלט

„דרכי חיים" עם גן־ילדים

לאדז פאדזשעטשנא (יודישע) 5

טיילט מיט די געעהרטע עלטערן, דאס צום נייעם שול־יאהר ווערט פערגרעסערט דאס פראגראם פון די למודי קודש און למודי חול, ווי אויך ווערען פערשטארקט די פעדאגאגישע קרעפטען.

בעמערקונג: איינשרייבונגען נעהמט די טעגליך די קאנצעלאריע פון 9 פריה ביז 9 אווענד

די לייטונג.

DR. MED.

L. Pikielny

אורא לאג

ספעציאל־ארצט פאר נירן, בלאז און אורין־קרענקהייטן

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אן פון 4—7 אווענד.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אוירען, נאז, האלז און לונגען־קרענקה

9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 227.81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אין לעפשניצע זגערושער 17, פון 10—11 און פון 2—5.

א י י ז

יעדן קוואנטום שטעלן מיר צו פעטריקאווער 116 טעל. 190-48, פאלודניאווא 22 טעל. 191-26

מאשין־לעכער

ווערן אנגענומען און אויטצוביהען ביי ג. גארדמאן, צעגעלניאנא 29

די לייטונג

פון בעוואוסטען ארטאדאקסישען לעהר־אנשטאלט

„בית־תלמוד"

פון אליעזר פאסטערנאק

אין לאדז

פיעטריקאווער 18) טעלעפאן 157-16
ווסכאדניא 41)

מאכט בעקאנט, דאס פאר די תלמידים, וועלכע האבן געענדיגט די מחלקה ז, ווערט געעפענט

א מחלקה גבוהה

אונטער דער השגחה פון בעוואוסטע לומדים בעלי־הוראה. און פאר למודי־חול וועט זיין טעטיג

8־קל. גימנאזיאל־קורסען

אונטער דער לייטונג און מיטארבייט פון בעקאנטע גימנאזיאל־פראפעסארען.

גלייכצייטיג ווערט בעקאנט געמאכט, דאס אין אונזער מוסטערהאפט איינגעארדענטען

גן־ילדים (פרעבעל־שול)

אונטער דער השגחה פון ספעציאליסטען־פעדאגאגען ווערט אנגענומען קינדער פון 5 יאהר אן, וועלכע ווערען געברענגט און א היים געפיהרט דורך א ספעציעלען מענש.

איינשרייבונגען קומען פאר אין שול־קאנצעלאריע פון 9־2 און פון 4־7 נאכם.

די לייטונג.

האנדעלס־באציהונגען צווישען ענגלאנד און ארץ־ישראל

ירושלים (ט״א) דער „פאלעסטין ענד מידל איסט עקאנאמיק מאגאזין" פארעפענטליכט א נאראטיקעל פון אונטערשטאטס־האנדעלס־סעקרעטאר ה' הושי־לעם וועגען די האנדעלס־באציהונגען צווישען ענגלאנד און ארץ־ישראל. אין ארטיקעל ווערט געזאגט צט. אגח.: א״ב עס איז ריכטיג, אז די גאגענווייטיגע שטעלונג פון פערשיידענע לענדער איז אפהענגיג פון זייערע ווירטשאפטליכע באציהונגען דאס איז זיכער, אז ארץ־ישראל וועט פריינדליך צוזאמענלעבען מיט ענגלאנד. פון אלגעמיינעם פאמעראנצען־עקספארט פון א״י, איינעם פון די וויכטיגסטע עקספארט־ארטיקלען אין א״י, גייט אנערך 80 פראצ. קיין ענגלאנד. פון דער אנדערער זייט פיהרט א״י איין צו. אגח. א בעדייטענדע צאהל טעקסטיליען, כעמישע און שפייז־פראדוקטען, ווי אויך א געוויסע צאהל מאשינען פון ענגלאנד, וואס בילדעט דעם וויכטיגסטען קוואל פון אימפארטירטע סחורות פאר א״י. ארץ־ישראל נייטיגט זיך איצט אין קאפיטאלען פאר איהר ענטוויקלונג. גרויסע ענגלישע בענק מאכען פיל ערלייכטערונגען, כדי צו ערמעגליכען דעם דאזיגען קאפיטאלען־אפלוס קיין ארץ־ישראל. צוזאמען מיט דער ענטוויקלונג פון ארץ־ישראל — ענדיגט די צייטונג — וועט אויך וואקסען די בעדייטונג פון איהר מארק פאר די בריטישע פראדוצענטען.

צוזאמענשטויסען צווישען קאמוניסטען און היטלעראווצעס

בערלין, 16 (פ.א.ט) גיסט קוקענדיג דעם רויף וואס נעכטען א גאנצען טאג האט אונאויפהערליך געריגענט זענען דאך פארגעקומען צוזאמענשטויסען צווישען קאמוניסטען און היטלעראווצעס. צוזאם 8 זענען קאמוניסטען אויף דער שפרענגעל־גאס באפאלען 7 נאציאנאל־סאציאליסטען. 4 פון זיי זענען מיט גומענע שטעקענס און מיט פערשיידענע ברענענדע פל סיגקייטען פערוואונדעט געווארען.

פרעפעקט פון סעקוטש אנ־אגענט פון דער „אייזערנער גווארדיע"

בוקארעשט, (ט״א). „דימינעאצא" דרוקט איבער אן אנאנימע טעלעגראמע מיט פאלגענדעם אינהאלט: סטודענט. טעקטש: די בעפעהלען פון קארנעלי וועסט די מיר איבערגעבען דורך דעם פרעפעקט בריגוי. קראנגאן, פון דער דאזיגער טעלעגראמע איז צו זעהען, אז איינער פון די מיטהעלפער פון דעם פיהרער פון דער „אייזערנער גווארדיע" קארנעלי קאדרעאנו, דער סטודענט קראנגאן האט זיך אפגעריסט מיט'ן פרעפעקט פון טעקוטש, ער זאל איהם איבערגעבען די אינסטרוקציעס, וועלכע עס בעקומט אין טעקוטש קאדרעאנו'ס אגענט סטאנגא.

אין פאריז שנייט שוין

פאריז, 16. (ספ. טעל.) נעכטען אין אווענט זענען די אחרונה־טעג אויף די פאריזער גאסען אראפגעפאלען גרויסע שנייעלך. ביי א פעראלטעטמעסיג נידריגער טעמפעראטור און פלוצלונג איז אראפגעפאלען א שניי, וואס איז באלד צושמאלצען געווארען.

א חודש תפיסה פאר בעזיצען געוועהר

ירושלים (ט״א) דער פעלאך אמבוש באראחי, ביי וועלכען עס איז געפונען געווארען 10 ביקסען־קוילען, איז פערמשפט געווארען אויף א חודש תפיסה.

נקמה פון גנבים אין א יודישען פערוואלטער

זלאטשאוו, 16. (טעל.) אין דעם דארף בעלז ביי זלאטשאוו אין מזרח־גאליציען, איז דער פערוואלטער פון א גוט ביי א פריץ געווען דער איד מארגוליעס. ער איז געווען יעדער ענערגיש און כסדר געשטערט גנבים צו גנב'ענען אין גוט. אלס נקמה האט מען פיינאכט הינטער זיין טיר אונטערגעלעגט א באמבע. די באמבע האט עקספלאדירט און מארגוליעס פרוי איז שווער פערוואונדעט געווארען. זי איז אפגעפיהרט געווארען קיין לעמבערג אין שפיטאל.

דריי יודישע געגענד־צייטונגען אין ראטען־פערבאנד

מאסקווע, (ט״א) דריי נייע יודישע געגענד־צייטונגען וועלען אין גיכען געגרינדעט ווערען אין קרים, בירא־בידזשאן און אין דעם ניי־געשאפענעם יודישען ראיאן סטאלינדארף. די צייטונגען וועלען זיך שטעלען די אויפגאבע צו פערטרעטען די אינטערעסען פון די יודישע פויערים און קוסטארען. א באזונדערע פערייטונג ווערט צוגעגעבען דער גרינדונג פון א יודישער צייטונג אין בירא־בידזשאן, וואו עס דארף לויט דעם בעשלוס פון קאמיסאריאט פאר לאנדווירטשאפט בעזעצט ווערען לויט'ן „5־יעהריגען" פלאן ביז 50 טויזענד יודען פון דער ארימקייט, וואס פערשטעהט מעהרסטענטיילס קיין אנדערע שפראך נישט אויסער יודיש.

די העלדען פון דער לופט

פאריז, 16 (או) די צוויי אמעריקאנער פליהער וואס ווילען שלאגען דעם רעקארד פון 1000 שעה אין דער לופט האלטען זיך שוין ביז איצט 624 שעה.

פערשארפט זיך די נאציאנאליסטישע טעטיגקייט אין אינדיען

פאריז, 16 (או) נאכ'ן פערענדיגען די קאנפערענץ פון די בודזש געפרים מיט גאנדין און מיט די פיהרער פון די מעסיגע ריכטונגען, וועט דער קריגס־ראט ווידער אויפנעמען אן ענערגישע טעטיגקייט.

דער ציל פון קריגס־ראט איז איצט צו שטעלען גאנדין און זיין לאגע, דאס ביי דער ליקווידאציע פון פאסיווען ווידערשטאנד זאל ער ארויסשטעלען די עקסטרעמע בעדינגונגען.

די נאציאנאליסטישע בעוועגונג האט זיך פערשטארקט. א גרופע האט פערהאלטען עטליכע פיהרער, וועלענדיג קאנטראלירען צי זיי פיהרען נישט קיין ענגלישע סחורות. די גאנצע גרופע איז ארעסטירט געווארען און פערמשפט צו 11 חדשים שווערע תפיסה.

אין באמביי זענען געשלאסען געווארען נאך עטליכע פאבריקען. צוזאמען מיט די פריהערדיגע האבען שוין איצט פערלוירען ארבייט 27 טויזענד ארבייטער.

אמעריקא ליידט אויך פון וועלט־קריזיס

עקספארט פון די פעראייניגטע שטאטען האט זיך שטארק פערקלענערט

פאריז, 16. (ספ. טעל.) דער אמעריקאנישער האנדעל איז אין חודש יולי שטארק געפאלען. דער עקספארט איז אין דעם חודש האט זיך פערקלענערט אין פערגלייך מיט'ן עקספארט פון חודש יולי 1929 אויף 268 מיליאן דאלאר.

אין משך פון די ערשטע זיבען חדשים פון 1930 האט זיך דער עקספארט פערקלענערט אויף 680 מיליאן דאלאר.

אנגעשטרענגטע סיטואציע אין גענף

צוליב'ן בעריכט פון דער מאנדאטען קאמיסיע

לאנדאן, 16 (יט״א טעלעגראפיש).

פון גענף קומען אן ידיעות, אז צוליב דעם, וואס די בעמערקונגען צום בעריכט פון דער בריטישער רעגירונג זענען נעהאט טען געווארען אין א שארפען טאן, האט זיך געשאפען אן אנגעשטרענגטע סיטואציע. דער ראט פון פעלקער־בונד וועט בעטראכטען אויף דער סעפטעמבער־סעסיע די פראגע, צי די מאנדאט־קאמיסיע האט די קאמפעטענץ צו קריטיקירען די מאנדאט־מאכט און איהרע שריט.

א אויטא מיט 10 טוריסטען אריינגעפאלען אין א טייך

3 דערהרגעט — 6 שווער פערוואונדעט

פאריז, 16 (אסאו) א אויטא פון א פאריזער רייזע־געזעלשאפט, וואס האט געפיהרט 10 פאסאזשירען אויף אן אויספלוג אין די וואגעזען איז היינט נאכמיטאג ביי קאבערן אריינגעפאלען אין דעם טייך מארנע.

דריי פאסאזשירען זענען דערהרגעט געווארען אויפ'ן ארט, 6 זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

וואינירטער סוחר בעגעהט זעלבסטמארד

ווארשא, 16. טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנד.). אין ווארשא איז פרייטאג בעגאנגען זעלבסטמארד דער זיבעציג־ און זעכציג־יעהריגער יודישער סוחר יעקב וואלף פאלאנטש, וועלכער האט געהאט זיין געשעפט אויף דער מארשאלקאווסקא און כאשיקאווע.

פאלאנטש איז לעצטענס שטארק רואינירט געווארען צוליב די שטייערן און אויך איז לעצטען פרייטאג איז ביי איהם אין געשעפט פארגעקומען א שטייער־עקזעקוציע. ער איז ארויסגעגאנגען פון דער היים און זיך גערסמט.

יודישער פלוטאנאווע ווערט דערשאסען

ווייל ער לאזט זיך נישט ארעסטירען

ווארשא, 16. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין שטעטעל שניאדאווע, נעבען לאמזשע, האט א זשאנדארם־פאטרול געטראפען דעם יודישען פלוטאנאווע מאקס שווארצוואלד שפאצירענדיג מיט צוויי מיידלעך. דער פאטרול האט געוואלט שווארצוואלד פערהאלטען און אויפגעפאדערט איהם מיטצוגעהן. שווארצוואלד האט נישט געוואלט מיטגעהן. א זשאנדארם האט אויסגעשאסען און אוועקגעלעגט שווארצוואלדן א טויטען אויפ'ן ארט.

שטאטיש טעאטער
ציגעל־גאס 63.

ג. אסטראלן
פון דער
ווילנער טרופע
יאר XV אנפ. מ. מזאה. יאר XV

היינט, זונטאג, דעם 17־טען אויגוסט, 8.45 אווענט

דער עיקר
פאר וועמען א דראמע פאר וועמען
א קאמעדיע אין 4 אקטען
פון נ. יעווריינאוו.
בעגייט: יוסף קאמען.

פערזאנען:

פאראקלעט)			
ווארזאגערין)			
ד״ר פרעגאלי)	—	יצחק ווייסליץ	
שמיט)			
ארלעקין)			
דירעקטאר	—	יעקב מאנסדארף	
רעזשיסער	—	דוד בירנבוים	
סופליאר	—	מנחם דיאמאנט	
עלעקטראטעכניק	—	* * *	
אקטיאר אויף ראלן פון 1־טע ליבהאבער		יוסף קאמען	
בארוויס טענצערין	—	דינא קאמען	
קאמיקער	—	שמחה נאטאן	
אקטיאר וואס שפילט נערואן		יעקב קורלענדער	
פעטראני	—	—	יואל בערגמאן
טיגצלין	—	—	* * *
לוקאש	—	—	* * *
ליגיע	—	—	רבקה גאמארסקי
קריספינילא	—	—	אסתר גאלדנבערג
בעלי־הבית'טע פון מעבלירטע צימערן			יוכבד ווייסליץ
מאשין־שרייבערין	—	—	מרים ארלעסקא
בעאמטער	—	—	יואל בערגמאן
סטודענט	—	—	דוד בירנבוים
שול־דאמע	—	—	נעמי נאטאן

ארטיסטקעס, ארטיסטען. קארנאוואל־געסט.

מארגען מאנטאג, ד. 18־טן, 8,45 אווענט, אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג פון ג' פובליקום
צום לעצטען מאל „קדוש השם" פון שלום אש

פרייטאג, דעם 22־טען אויגוסט „דער גולם".

צענטראלע טעכטער־שולע
„בית יעקב"
לאדז, צעגעלניאנא 3, טעל. 170-28

מעלדונג.

פון זונטאג, דעם 17־טען שטרפיען ה. י. ווערט די קאנצעלאריע פון דער שולע זיין טעטיג טעגליך פון 10—1 פארמ. און פון 5—8 אווענד.

איינשרייבונגען: אין דער שולע, אווענד־קורסען און פראבעל־שולע, ווערען נאך אנגענומען אין א זעהר בעגרעניצטער צאהל.

אין דער נאכמיטאג־שולע הנחה־פרייזען ביז 40 %.

די ליטונג.

„דער נס ביי דער ווייסעל"

צעהן יאהר זענען אוועק, צעהן יאהר [illegible] אונז אפ פון די גרויסע טעג אין פוילען, די טעג, וועלכע די געשיכטע האט אונטער דעם דראנג פון דער פאלקס־איבערצייגונג א נאמען געגעבען „דער נס ביי דער ווייכסעל". מיט צעהן יאהר צוריק זענען די גרויסע רוסיש־באלשעוויסטישע מחנות געשטאנען ביי די טויערען פון ווארשא. מיט צעהן יאהר צוריק האט די אומאפהענגיגקייט פון דעם אלט־נייעם שטאאט געהאנגען אויף איין האר און נאר צוליב דעם געמיינזאמען קאלעקטיווען פראנט פון דער גאנצער בעפעלקערונג און דערונטער אויך די יודען איז די אטאקע אפגעשלאגען געווארען און די גרעניצען פון דער מלוכה זענען דערווייטערט און פערברייטערט געווארען.

די היינטיגע ראציאנאליסטישע וועלט גלויבט נישט אין קיין נסים און נאר אין דעם מאמענט פון ענטוזיאזם אין זיג בעצייכענט מען פערשידענע פאקטען אלס נסים.

די געשיכטע ווייסט אבער צו אונטערשיידען צווישען דעם פאקט פון מיליטערישען זיג, וואס איז בלויז א פועל־יוצא פון א גוטער סטראטעגישער פיתרון און צווישען א זיג, וואס איז א פועל־יוצא פון א גוטען סטראטעגישען פלאן און פון א מקריב זיין זיך און לייסטונגען פון א בעפעלקערונג.

דער נס, דער פסיכאלאגישער נס איז דער, אז א בעפעלקערונג, וואס שטעהט ביים תהום פון פערניכטונג, א בעפעלקערונג, וואס איז אויסגעשעפט פון זיינע לעבענס־כוחות, געפינט נאך אין זיך אזוי פיל מוט און זעלבסט־בעהערשונג, אז אין דעם לעצטען מאמענט קלאמערט זי זיך מיט אלע וויטאלע פיבערן פון איהר נשמה און גוף אין דער רעטונגס־אקציע און ברענגט צו א נצחון דארט, וואו מ'איז קיין שאטען פון האפנונג שוין נישט געווען.

צוליב אט די טעמים בעצייכענט די געשיכטע דעם פראנצויזישען זיג ביי דער מארנע, וואס האט אפגעשלאגען דעם דייטשען אריינמארש אין דאס הארץ פון פראנקרייך קיין פאריז אלס „נס ביי דער מארנע" פונקט אזוי ווי עס ווערט בעצייכענט דער זיג ביי דער ווייכסעל אלס „נס ביי דער ווייסעל".

* * *

ס'איז כדאי היינט אין דער צייט פון נאציאנאליטעטען־ און פארטייען־קאמפען אין פוילען, ווען די סאנאציע האט נאך נישט אויסגעטראגען דעם היסטארישען סכסוך מיט די ענדעקעס, צי האט פילסודסקי, צי ווייגאנד דעם מיליטערישען זיג געשאפען, צי האט דער נאציאנאלער לאגער צי דער פילסודסקי־פירערליכער־נאציאנאליסטישער לאגער געשאפען דעם „נס", איז כדאי באמת צו דערמאהנען א פאר פאקטען וועגען דער ראל פון די יודען אין די קריטישע טעג.

אין ווארשא איז פאראלעל מיטן פוילישען קאמיטעט צו פערטיידיגען די מלוכה געשאפען געווארען א יודישער קאמיטעט מיט הרב פערלמוטער ז"ל בראש און דער קאמיטעט האט אויפגעבראכט געוואלדיגע סומען און סחורות פאר די מיליטער־בעדערפענישען פון דעם אבוועהר־קאמפף און דערמונטערט די יודישע יוגענד, וואס איז מאסענווייז אריין אלס פרייוויליגע אין דער ארמעע.

כאראקטעריסטיש איז, אז דער בעקאנטער אנטיסעמיט נאוואטשינסקי בערייזענדיג אין יענע טעג פוילען און זיינע חיילות האט מיט גרויס בעוואונדערונג געשריבען איבער דער פרייוויליגער ארמעע פון גאליציען, וואו אין די רייטער־אפטיילונגען פון דעם גענעראל אבראהאמאוויטש האט ער געפונען בלויז צוויי [illegible] לעמבערגער שקצים און א מאסע לעמבערגער יודען.

אט צוליב די דאזיגע פאקטען מעג מען און מען מוז אבער אויך היינט דערמאהנען אין די שאטען־זייטען פון די אויגוסט־טעג אינ'ם צוואנציגער יאהר אין פוילען, און דעם ווילדען בלינדען אנטיסעמיטיזם, וואס האט געטריבען דעם דעמאלסדיגען קריגס־מיניסטער סאסנקאווסקי צו אינטערנירען אין יאבלאנא אלע יודישע זעלנער פון דער רעגולערער פוילישער ארמעע אונטער דעם חשד פון פאליטישער אומפערלעסליכקייט און דאס פערארטיילען דעם רב פון פלאצק צום טויט, בעטראכטענדיג זיין מחדש זיין די לבנה אלס סיגנאלען צו די באלשעוויקעס.

מיר דערמאהנען דאס מיט ביטערקייט, אזוי ווי א יעדע אונזערע יודישע שמחה אין גלות איז א געמיש פון פרייד און ביטערקייט, און ביז צום היינטיגען טאג פאכעט נאך דער שווארצער פליגעל פון יאבלאנא איבער דער יודישער יוגענד, מען לאזט זיי נישט צו, צו דעם מלוכה־אפאראט און ביז צום היינטיגען טאג האט דאס געריכט נישט געפונען קיין צייט ענדגילטיג צו רעהאביליטירען דורך א נייעם פראצעס דעם טראגיש אומגעקומענעם רב פון פלאצק.

און דערפאר נישט צוליב עמיצען צו קרענקען, צו שאפען פערביטערונג אין דעם דערהויבענעם יובל־מאמענט דערמאהנען מיר אויך שאטען־זייטען, נאר צוליב דעם, כדי צו בעטאנען, אז צעהן יאהר נאך דעם געמיינזאמען זיג פון דער גאנצער בעפעלקערונג פון דער פוילישער רעפובליק, האט די גאנצע בעפעלקערונג דאס רעכט אויף די פירות פון דעם זיג, אויף דער פרייד פון דעם נס — און זאל דער נאהענטער יובל זיין דער יובל, ביי וועלכען די שאטען פון די גרויסע וויכטיגע טעג זאלען ווערען אזוי דין און קליין, אז מ'זאל זיי נישט זעהן — [illegible] זיי קענען פערגעסען!

ד"ר א. גאטפריד

„די צוקונפט פון פאלעסטינא" *)

אין דאך מיט וואס פאר א געוויסען קענען מיר זיך פון דארט צוריקציהען? עס איז דאך זיכער, אז דעם טאג, ווען מיר גיבען נאך זעלבסט־רעגירונג, וועט די אראבער מאיאריטעט בעזיצען איהר קאנטראלירענדע מאכט און איהר אדמיניסטראטיווע מאשין נישט בלויז אפשטעלען יודישע אימיגראציע און שטערען דעם וואוקס פון יודישע אונטערנעהמונגען, נאר צו אונטערגראבען און פערניכטען אלעס, וואס איז ביז איצט אויפגעטון געווארען. מען קען, נאטירליך, צוטראכטען געוויסע גאראנטיעס געגען ברוטאלע מיטלען פון פערניכטונג. עס איז אבער שווער פארצושטעלען זיך ווי אזוי די יודישע נאציאנאלע היים קען פערווירקליכט ווערען אין אן אפהענגיגען אראבישען שטאאט. די פערלעגענהייט איז דאן אזא: זאלען מיר פערבלייבען אין פאלעסטינא אויף אן אומבעשטימטער צייט ביז דער יודישער ישוב וועט ווערען אזוי שטארק און אזוי רייך, אז ער וועט קענען בעשיצען זיין אייגענע וועלטשעל, אדער זאלען מיר בעגרעניצען דעם גאנצען אונטערנעהמען עקספערימענט, אפשטעלען דעם וואוקס און מאכען די יודישע היים אזוי קליין און אזוי בעשרענקט, אז אפילו די אראבער וועלען זיך אויפהערען שרעקען און וועלען לאזען צורוה די קליינע אומשעדליכע בעשעפעניש? דאן וועלען מיר זיך קענען צוריקציהען בענטשענדיג די קליינע בעשעפעניש, וואס דערמאנט קוים אן דער גרויסער זאך, וואס מיר האבען געהאפט אויסצובויען.

די פערלעגענהייט הויבט זיך, נאטירליך, נישט אויס פונקט אין אזא אומגעהויבעלטער פארם. מען קען דאס אבער גאנץ קלאהר זעהן פון דעם ראפארט פון דער שאו־קאמיסיע, וועלכער האט ווי עס שיינט, געהאט אזא איבערראשענדען איינפלוס אויף דער ארבייטער־רעגירונג. כאטש די קאמיסיע איז געווען בערעכטיגט אין איהר אויפגאבע צו אונטערזוכען די פאגראמען פון לעצטען אויגוסט, איז די מאיאריטעט געגאנגען א סך ווייטער און האט אויפגענומען די גאנצע עקובות פון דעם מאנדאט. די מיינונג פון דער קאמיסיע איז, אז די אונצופרידענהייט פון די אראבער קומט פון דעם, וואס זיי האבען מורא, אז די יודישע אימיגראציע וועט פון זיי צונעהמען זייערע לעבענס־מיטלען און אז די יודישע קאלאניזאציע וועט בעשאפען א לאנדלאזען אראבישען פראלעטאריאט. די אונוויסענדע אראבישע בעפעלקערונג ווערט פארגעשטעלט פון דער קאמיסיע אלס א ראסע פון שארפזיניגע פאליטיקער, וועלכע לעכצען נאך דעמאקראטישער זעלבסט־פערוואלטונג. דער מינאריטעט־ראפארט פון הערי סנעל, דער ארבייטער־מיטגליד פון דער קאמיסיע האט די מיינונג קארעגירט, לויט זיין מיינונג איז דער פאגראם אויפגעהעצט געווארען פון דער אראבישער אריסטאקראטיע, וועלכע האט געשפילט אויף די געפיהלען פון פאנאטיזם פון די אראבער מאסען און האט זיי אויפגערייצט צו די בארבארישע טאטען, דערציהלענדיג זיי, אז די היליגע מאהמעדאנישע פלעצער זענען אין געפאהר.

עס זענען נישטא קיין בעווייזען, אז דער פאגראם איז געקומען אלס רעזולטאט פון דער אומצופרידענהייט פון די מאסען מיט זייער עקאנאמישער לאגע. די קאמיסיע האט אבער אויפגעבויט א טעאריע און איהם צו בעווייזען זי האט זי אין איהר אייגענער פאנטאזיע אויסגעמאלען א בילד פון דעם, וואס די אראבער מאסען דארפען טראכטען. וואלט אבער די קאמיסיע זיך גענומען די מיה אריינצוקוקען אין דער אראבישער פרעסע, וואלט זי פאר זיך געזעהען א גאנץ אנדער בילד. עס איז וויכטיג צו וויסען, אז 90 פראצענט פון די יודישע קרבנות זענען געפאלען נישט אין די נייע ציוניסטישע קאלאניעס, נאר צווישען דער אלטער ארטאדאקסישער בעפעלקערונג אין ירושלים, חברון און צפת. אויב עס איז געווען א וועלכער עס איז צייכען פון אראבישער ארבייטסלאזיגקייט איז דאס געווען צוליב דעם, וואס אין אגראר־לאנד איז עס אונפערמיידליך אין געוויסע צייטען פון יאהר.

אין דער פראגע, צי האבען אראבישע פויערים, פון וועלכע יודען האבען אפגעקויפט זייער לאנד, געקראגען לאנד ערגיץ אנדערשוואו, זענען די עדות געווען ווידערשפרעכענד, און מען קען בלויז זאגען, אז די יודישע בעווייזען, וואס האבען אפגעלייקנט דעם פאקט, אז אראבישע פויערים זענען פערבליבען לאנדלאז, זענען געווען נישט גענוג קלאהר. עס איז אבער זיכער, אז אין יעדען פאל האבען די יודען בעצאהלט צו די פויערים אזא פרייז פאר זייער לאנד, אז די פויערים האבען געקענט קויפען נישט נאר לאנד נאר אויך פיה אין אן אנדער געגענד. צוויי פאקטען, וועלכע האבען א שייכות מיט דעם שטרייט־פונקט, ווערען אפט איגנארירט. ערשטענס, געהט בלויז איין דריטעל פון יודישע אימיגראנטען אויף לאנד. די איבעריגע צוויי דריטעל ווערען אריינגעצויגען אין נייע אינדוסטריען, וועלכע פערוואנדלען פאלעסטינא אין דעם פארטגעשריטענסטען פאבריקען־צענטער אין מזרח. צווייטענס, אויב עס איז ווירקליך פערהאן א מאנגעל אין לאנד, איז שולדיג אין דעם אינגאנצען דער בעשלוס צו פערמאכען דעם טייל פון פאלעסטינא הינטער ירדן פאר דעם יודישען ישוב. אין עבר הירדן איז פערהאן א סך מעהר פרוכטבארע לאנד, א סך מעהר נישט־בעארבייטע ערד און א קלענערע בעפעלקערונג. אויב יענער טייל פון פאלעסטינא ווערט פערמאכט פאר יודישע אימיגראציע דארף מען העלפען די לאנדלאזע אראבער, אויב עס זענען פערהאן אזעלכע, צו עמיגרירען אין עבר הירדן, וואו עס איז פערהאן א סך נישט בעארבייטע לאנד.

אגראר־פראבלעם איז זיכער פערהאן, פאלעסטינא קען אויסהאלטען א גרעסערע פויערים־בעפעלקערונג בלויז דאן, ווען די איינגעבוירענע הינטערשטעליגע און פעלערהאפטע מעטאדען פון ערד־בעארבייטונג וועלען פערביטען ווערען אויף אינטענסיווע בעארבייטונג דורך בעוואסערונגס־מיטלען, און בלויז דאן, ווען אנשטאט ווייץ וועט מען זיך פערנעמען מיט פלאנצען פאמעראנצען. עס איז נישט גענוג, אז די יודען זאלען אנווענדען וויסענשאפטליכע מיטלען בלויז אויף זייערע אייגענע מאיאנטקעס. עס איז שוין נישט איין מאל בעוויזען געווארען, אז אויף דעם פלאץ, וואו פריהער האבען געוואוינט א טייל אראבער אין ארעמקייט און נויט, קענען 2500 יודען מאכען א שעהנעם לעבען. לאנגזאם הויבען אן די אראבער, וואס וואוינען בשכנות מיט די יודען, אויך אויסצובעסערן די מעטאדען פון זייער ארבייט. עס איז אבער קלאהר, אז אויב מען זאל געבען א מעגליכקייט שנעל אויסצוברייטערען יודישע קאלאניזאציע, מוז מען לערנען די אומוויסענדע אראבישע פויערים צו בענוצען מאדערנע מעטאדען פון ערד־בעארבייטונג. די מאיאריטעט טענהט, אז יעדע ווייטערדיגע יודישע אימיגראציע מוז צושטערען די טראדיציאנעלע געוואוינהייטען פון דעם לעבען פון די דאזיגע פעלקער, און עס קען געוויסערמאסען זאגאר צווייען און צושפרייטען די־רע שבטים.

אין דעם ליגט די גאנצע קראפט, האט די ציוויליזאציע א רעכט אויפצוועקען א הינטערשטעליגען פאלק פון דעם יאהרען־לאנגען שלאף, וויסענדיג, אז ווען די אונבעוועגליכקייט פון דעם פאלק וועט בעזיגט ווערען, וועלען די מענשען ווערען פעהיגער, גליקליכער, געזונדער און רייכער און אז די צאהל פון פראדוקטען אין דער וועלט וועט דורך דעם פערגרעסערט ווערען? פאר די פון אונז, וועלכע ענטפערען אויף דער פראגע מיט „יא", שיינט צו זיין פאלש די שטעלונג פון דער מאיאריטעט, וואס וויל בעגרעניצען אדער אינגאנצען אפשטעלען יודישע אימיגראציע. סנעל, פון דער אנדער זייט, שיינט צו זיין גערעכט, ווען ער בעשטעהט אויף דעם, אז די אמת'ע לעזונג פון דער פראגע ליגט אין דער איבערבויאונג פון אראבישער פארמעריי דורך בילדונג און דורך א סיסטעם פון קרעדיט. ווען די ענגלישע אדמיניסטראציע וואלט געטון פאר אראבישע פארמערים דאס, וואס די ענגליש־אינדישע אדמיניסטראציע האט געטון פאר די שטיבען אין פענדזשאב דורך קאאפעראטיווער פערטיילונג און בעוואסערונג, וואלט די אגראר־פראבלעם אויפגעהערט צו זיין א שטערונג פאר יודישער אימיגראציע. די שטארקסטע קריטיק געגען דער ענגלישער אדמיניסטראציע בעשטעהט נישט אין דעם, אז איהר איז נישט געלונגען צו ארגאניזירען א פערטרויענסווערטע פאליציי. די קריטיק איז, אז זי האט זיך בעצויגען צו דער גאנצער פראגע וועגען פאסיוו און אהן פערזוך פאר שאפענדע ארבייט.

די ענגלישע אדמיניסטראציע האט געדארפט איינזעהן, אז די בעפעלקערונג, וועלכע לעבט און ארבייט אויף דעם שטייגער פון די פינסטערע יאהרען פון אמאל, קען נישט עקזיסטירען צופרידענערהייט זייט ביי זייט מיט א בעפעלקערונג, וואס לעבט און ארבייט אין דעם 20־טען יאהרהונדערט. בלויז דאן, ווען איהר וועט געלינגען אויפצוהויבען דעם אראבישען פויער אויף אן ענליכער הויך ווי ס'געפינט זיך זיין יודישער

(ווייטער זעה 9־טע זייט)

*) זעה לעצטען פרייטאג־נומער.

די רוסישע „נעפלייט"

(שטריכען פון א רייזע איבער שטעטלעך פון סאוויעט־רוסלאנד)

א יודענע מיט א מוסר השכל

ד. וואלין שרייבט אין לאנדאנער „צייט":

— נו, ווי לעבט זיך עפּיס, באבע? — האב איך זיך אפגעשטעלט נעבען אן אלטער יודענע, וואס איז געזעסען ביים דייט מארק מיט א טישעל אייער.

די יודענע האט אויפגעהויבען די אלטע אויגען, בעטראכט מיך א וויילע, ווי זי וואלט געוואלט אפשאצען מיך און נישט געאיילט געענטפערט:

— מען לעבט אפנים? מען מטשעט זיך.

ס'איז נישט שווער געווען צו זעהן, אז די אלטע האט קיינמאל נישט זיך געבאדען אין לוקסוס. און ס'איז מיר אינטערעסאנט געווען צו וויסען, וואס האט אזא ארימע יודענע ווי זי, אויסצוזעצען געגען דער איצטיגער ארדנונג.

— און פריהער האט זיך עס אייך אזוי גרינג געלעבט? — האב איך איהר גלייך געשטעלט א פראגע.

— גרינג? — דעם גאנצען לעבען שווער געהארעוועט פאר'ן שטיקעל ברויט.

דער מאן איהרער, עליו השלום, איז געווען א מלמד. אן ערליכער יוד, א למדן, אבער דעם גאנצען לעבען א קראנקער. האט זי געמוזט זיין די אשת־חיל, די שפייזערין. אלע יאהרען געהאנדעלט אין מארק א „ראנדיק" (א געשטעל) מיט אויבסט, מיט גרינס, ווינטער־צייט געהאנדעלט א ביסעל באקאלי". גענומען סחורה, געהאנדעלט געריטנע, קיין זאך נישט שווער געווען, אבי צו פערדינען אויפ'ן שטיקעל ברויט. און, גאט צו דאנקען, אויסגעהאדעוועט קינדער, מען האט דערזען און מען האט חתונה געמאכט...

— דעם גאנצען לעבען קיין מנוחה שעה נישט געהאט.

— טא מיט וואס איז עס אייך ערגער ווי אמאל?

— מיר ערגער? מיר איז, חלילה, נישט ערגער. וואס דארף אין גאנצען אן אלטער מענש. נאר ארום און ארום איז שלעכט. אויף מענשען א פינסטערע רחמנות.

— אויף וועמען האט איהר רחמנות, אויף די ברידער בלאכעס, צי אויף די שיקם?

— אויף זיי? ניין, אויף זיי האב איך קיין רחמנות נישט. ס'הייסט, ס'איז מיר אודאי א רחמנות אויף זיי. ווי אויף יודען — יודען זענען זיי דאך... נאר ווי אויף גבירים, האב איך אויף זיי קיין רחמנות נישט.

— סיידען איהר זייט א קאמסאמאלקע — האב איך געשפאסט.

— אוואי, וואס פרעגט איהר! איך האלט — האט זי מיט דער אויפריכטיגקייט פון א יודענע, וואס האלט זיך פאר א פיקחות, געזאגט, — איך האלט, אז ס'קומט זיי, די גבירים, וואס זיי האבען בעקומען. איהר זייט דאך שוין אויך נישט קיין יונגעל — האט זי מיך געמאכט א קאמפלימענט — דארפט איהר דאך געדענקען די פריטקים פון אונזערע גבירים. וואס שייך, דער גביר האט דאך געהאלטען, אז פאר איהם שיינט די זון, פאר איהם איז בעשאפען געווארען די לבנה מיט די שטערען, זיין געלד און זיין וועלט... וואס פאר א פנים האט ביי איהם געהאט דער געמיינער מאן, דער ארימאן? — גארנישט. ערגער ווי דער הונד איז נאס! און איצט, למאי זאל מען לייקענען, ס'איז מאקע ווי ס'שטעהט געשריבען: מאשפות ירים אביון, ער דערהויבט פון מיסט דעם ארימאן. די סאמע „געמיינסטע", די סאמע ארימסטע זענען איצט דערהויבען געווארען ביז'ן הימעל.

אט זענען דא אין שטאט געווען צוויי יונגלעך יתומים, נעבעך. געוואלגערט זיך וואו א טאג, וואו א נאכט, ביי איהר אין „ראנדיק" נאכט געשלאפען. אומגעגאנגען קריעה־בלויה, געגעסען וואס דער מארק האט געגעבען. און איצט — אהא! איצט איז איינער דער גלאוונער דא אין „ספאלקאם" (איספאלקאם־עקזעקוטיוו־קאמיטעט), און דער צווייטער האט זיך אויסגעלערנט אויף זעמלעמער, צי אויף אינזשעניער און איז א גרויסער מענש ערגעץ אין מאסקווא צי אין לענינגראד.

און נאר די צוויי? צעהנדליגער קינדער פון „מהאל" זענען איצט די גרעסטע מענשען.

און זי ווייזט מיר אן עטליכע נעמען פון יודען קאמוניסטען, „גאר וויכטיגע מענשען" סיי דא אין שטאט גופא, סיי אין אנדערע שטעט. איינער פון זיי שפילט א גרויסע ראלע אין אלגעמיינעם פאליטישען לעבען און זיין נאמען איז בעקאנט נישט נאר אין גאנצען סאוויעטישען פערבאנד, נאר אויך ווייט הינטער זיינע גרענעצען.

— דא ביי אונז געווען אן ארימער בחור, א קאזשעווניק (גארבער) און איצט, זאגט מען, אז ער איז סטאלינ'ס גלאוונער פאמאשניק...

— נו, און איהר זאגט, אז מען מטשעט זיך, נישט מען לעבט!

— אי, זאלט איהר מיר געזונד זיין, יונגערמאן! [איצט בין איך ביי איהר געווען א יונגערמאן!] דער סלעפט און ווער ס'מטשעט זיך. וואס גוט איז גוט, און וואס שלעכט, איז שלעכט... נישט אלע זענען דאך קאמוניסטען, און נישט אלע זענען דאך ראבאטשעס (ארבייטער)... און וואס זאל טון א יוד, וואס איז נישט קיין ראבאטשע? אמאל האט אזא יוד געליהען אין גמילות־חסד'ם א פינף־און־צוואנציגער און געהאנדעלט זיך אין מארק, האט ער, ווי עס איז, פערדינט זיין שטיקעל ברויט, וואס זאל ער אבער איצט טון, די נשמה אויסשפייען? ס'איז טאקע מאשפות ירים אביון, אבער נישט אלע אביונים.

איך האב נאך לאנג געשפרייזט איבער'ן מארק, צוגעקוקט זיך צו די יודישע „נעפלייט", פערפיהרט מיט זיי שמועסען, אויסגעהערט קלאגעס און מעשיות. איך האב געזעהען אן אלטען יודען, וואס האט זיך ארומגעטראגען מיט א האהן, אויף וועלכען ס'האבען זיך קיין בעלנ'ים נישט געפונען; א יודענע, וואס איז היישעריג געווארען, אויסרופענדיג איהר „סחורה" — צוויי צעהנדליג איינגעשרומפענע און פערדארטע הערינג; ווייבער, וואס האבען פערקויפט גרינע ציבעלעס, א יוד א „כעמיקער" וואס האט אנגעבאטען א פאטענטירטע און גאראנטירטע מיטעל צו פליי, וואנצען און אנדערע היימישע חיות; יודען, וואס האבען פערקויפט אייגענע שטוב־רהיטים, קיכלעך־הענדלער, מאנעלאר־פאבריקאנטען און נאך אזעלכע רייכע „נעפלייט".

דאס רוב זענען עס געווען עלטערע מענשען, וואס טויגען שוין נישט צו קיין אנדער ארבייט. עס האבען זיך אבער אויך בעגעגענט גענוג קרעפטיגע יודען און אפילו יונגעליט, וואס דארפען איבערגעהן אויף נוצליכער און פראדוקטיווער ארבייט.

דאס יודישע ווארט

פון **י. סיגאל.**

זיי, מיר הײַנטיגע, הײַנט, גייען אדום מיט נישט קיין פרײַליכע געמיטער אויף אונזער יודיש־קינסטלערישן מזל, אזוי ווענען מיט צוואנציג אדער מעהר יאהרען, צוריק, ארומגעגאנגען די ערשטע, די אגה׳יבער פון דער ליטעראטור.

געווען דאמאלס אן אנ׳אנדער צייט, א צייט פון פיאנערשאפט אינ׳ם יודישען ווארט. נישט קיין יונגע, ווי מיר, נאר מיט דעם העלען־הויך פון יונגלישקייט אויף די פנימ׳ער, נאר שוין דערוואקסענע, יונגעלייט בהדעת׳ן זענען געווען די ערשטע, וואס האבען פאר זיך דערזעהן די ליידיגע שטחי׳ם ערד, אויף וועלכע זיי אין דורכגעפלוי׳גען א געדאנק אין קאפ, מען וועט קאנען בויען א יודישע ליטעראטור. דאס איז געווען א גרויסע פרייד פאר יענע ערשטע, דאס איז געווען די גרעסטע געשעהעניש אינ׳ם יודישען און זייער אינדיווידועלען לעבען.

דאס איז געווען אונזער רענעסאנס!

דאס יודישע ווארט איז אויפגעקליבען געוואָרען פון גאס, פון שטיב, פון פאריזען און פערלוירענקייט. מענדעלי מיט זיין שארפען בליק האט דאס דערזעהן דעם דאזיגען דימענט, וואס וואלגערט זיך אין בלאטע און ער האט זיך אנגעכאפט און איהם אויפגעהויבען. אין יענער צייט איז דאס אנבויגען זיך אויפצוהייבען דאס יודישע ווארט געווען א וואגעניש. די שטייפע „אייראפעאיש״־אנגעקראכ־מאלעטע משכילים האבען דאס נישט געקאנט בענעהמען און פערטראגען. און, מענדעלי, האט זיך נאך אויך א רגע ארומגעקוקט, צי קיינער זעהט נישט, צי האט זיך נישט אונטערגעגנב׳עט עהעץ א משכיל און א הינקעל און „משאטעוועט״ איהם. אט — די משכיל׳שע רגע איז מענדעלי׳ן, איז אבער גיך אפגעמיין געווארען, און ער האט זיך גענומען פראנק און פריי צו זיין ארבייט און צו זיין קונסט. ער האט דערפיהלט, אז איהם שטעהט פאר א שקע׳ע און אומענדליכע ארבייט פון ריינגונג, מיט׳ן גאנצען איי־פעט פון שטראף און מוסר, מיט וועלכען ער האט זיך אלייפגעווארפען אויפ׳ן כאטשישען יודישען לעבען, האט ער זיך אויך ארויפגעווארפען ארביטען אויף דער שפראך, אויפ׳ן ווארט. ער האט געוואלט דאס כאטשישע לעבען כאטש אדייגיסען אין א כלי פון שפראך, און א ווארט־פארם. דאס ווארט האט געזאלט זיין דער תיקון, די אויסלייזונג פאר׳ן שטאה׳

אויף וועלכען ער האט געארבייט. די גאס איז נישט געענדערט געווארען. עס איז אבער געווען א גרויסע פרייד דאס בעוואוסטזיין, אז אייגער האט געמוזט אנ׳אנצר אין דער דאזיגער גאס און האט זיך פערקליבען אין זיין ווינקעלע איהם בעטראכטען.

און נאך א זאך: מיט׳ן גאנצען בייזען עינסט, מיט וועלכען מענדעלי איז צוגעטראטען צום „גלות״, וואס ער האט אנגעהויבען אפמאלען אין ווייטע ווערק, מיט׳ן גאנצען שפיציג־פערשפיצטען בליק.

אויף זיין שפיציג־שארפער פען איבער די קרומע, הייקעדיגע טיפען זייגע, האט ער האד בעוויזען דעם וואונדער פון פערשפילען זיך מיט׳ן ווארט, מיט וועלכען ער האט אפגערעדט. און אפשר איז דאס געווען די געטליכע רעאקציע — דאס שפיל אויפ׳ן ווארט האט רעגולירט זיין קינסטלערישע גלייכגע־וויכט, האט איהם סטימולירט און אויפגעהייטערט. און דאס ווארט האט איז זיך געהאט דעם אמת׳ן גלאנץ און ליכט. ווען מענדעלי האט עס ארומגע־שטיבט און ארומגעשליפען, האט ער ערשט דער־זעהן, וואס פאר א נאטירליכער אנטיק דאס איז, ווי עס ווארפט פון זיך קאלירענדיגען שימער פון אלע

זייטען, ווי עס האט זיך אריינגעזייגט מאמען פארב און לעבען פון יאהרהונדערטער און שטראהלט דער־מיט ארויס פון זיך. און אז ער האט דאס דער־זעהן, האט ער ערשט אויף אנ׳אמת בעטומען דעם בגנד, וואס איז ווי איז געהיים געשלאסען געווארען צווישען איהם און דעם יודישען ווארט. צווישען איהם און דער יודישער ליטעראטור, ווען עס איז בעשערט געווען צו זיין איהר דירע און איהר וואונ־דערליכער קינסטלער.

ווען מענדעלי האט זיך געשטעלט ארבייטען אין זיין לאבאראטאריע אויפ׳ן יודישען ווארט, האט ער זיך דערזעהן ווי אנ׳אפגעטיילטען פונ׳ם גאנצען א־רומיגען לעבען. ווער האט איהם דען דעמאלט פער־שטאנען. אין אזא מין אפגעזונדערטקייט קאנען נאר גרויסע שעפער זיך אויפהאלטען און נאך אין אזא מין גאנצקייט ווי מענדעלי האט דאס געטון, איז ממש צום דערשטוינען.

ער האט פערשטאנען, אז דער דראנג, וואס איז איהם קאן נישט אפגעשטעלט ווערען.

ווי אייציג כמעט ער איז נישט געווען אין סאטיע אנהויב, האט ער דאך געפיהלט א פערבונדענקייט דורך בעהאלטענע פעדים אין א גרויסער וועלט. אין איהם האט זיך אנגעקליבען א שפע, וואס האט גע־זוכט ארויסצוקומען. דורך איהם איז דורכגעגאנגען דאס גאנצע יודישע לעבען און דאס יודישע לשון

האט זיך אין איהם אריינגעקליבען, ווי אין א פלאש איז ווען עס איז נאר געקומען אין בעריהרונג פון דעם מיטרעלסטען געפיהל, האט עס אויפגעשפילט מיט דער גאנצער ניואנסירענונגער רייכקייט, וואס עס האט האט פערמאגט.

וואס ליגט דען נישט אין היטערשאן פון מענ־דעלע׳ס לשון? מדרש און תרגום, מעבר סחות־געזאנג און תמונות און פרק שירה, פאלקס־ליד און לומדי׳שער דשעסט, פערדמוזג׳קייט פונ׳ם הדיוט און בער א שווערער סוג׳ה און דאס גוט־בהדעתיש מאריק־ווארט פונ׳ם בעל העגלה. זיין סוריששיש מיט׳ן פיינשט און זיין מאשמדיגע שטי׳מקייט. וואס הייסט דען מענ־דעלע׳ס לשון נישט צו דערצעהלען — דאס איז א שטיק יודישע געשיכטע אין, ווערטער־נאטען.

די שטארק אט דער יונגער אלטער האט פער־שטאנען, אז די ערשטע ארבייט און דער גרעסטער חוב, וואס ליגט אויף איהם איז אויפצוהייבען דאס יודישע ווארט. ווייזען, אז די יודישע ווערטער האבען שוין דערגרייכט די שטופע, אלץ וואלט געקאנט די השיבות און אפילו די „הייליגע״ מתנה, צו הערבר — „תנ״הי״, בוך ליטעראטור.

בעשאפען אין יודיש אזא זאך, וואס איז נאך ביז דאמאלט נישט געווען. אויף דער שפראך האבען שוין געשריבען און עפעס אויך געשאפען, אבער פאר מענדעלע׳ן, מיט אזא ערנסט און אריסטאקראטישקייט, קינסטלערישקייט צוצוטרעטען צום יודישען ווארט האט מען נאך ביז איהם נישט געזעהן. פריהער, פאר מענדעלע׳ן האט מען זיך נאך געהאלטען אין נייע־קעלער, אין איב מאין אמאל ארויס פון מינקעל, איז דאס אויך געווען מיט ציטערניש און מורא, מענ־דעלע איז ארויס אפען לפני כל עם ועדה, מענדעלע האט זיך אנגעטאן אין יודיש ווי אין א יום־טוב׳דיג קלייד און יום־טוב׳דיג געהערט געגען אט דעם פריי־מען צופלאנטערטען וואכעדיגען לעבען, וואס האט זיך אויסגעקריסטאליזירט דורך איהם אין שיינעם גע־מאסטענעם און געוואלטיגעם ווארט.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלען פון די ליבלינגס־ארטיסטען
ווירא קאניעווסקא און פאול בריטמאן

היינט, זונטאג, דעם 17־טן, מאנטאג, דעם 18־טן, דינסטאג, דעם 19־טן, 9 אווענד
דער שלאגער פון סעזאן! בעגייסטע אויפפיהרונג!
פריילידע! — לעבעדיג! — געזאנג! — טענץ!

№ 30 — ווירא קאניעווסקא און פאול בריטמאן — № 30
צום ערשטען מאל אין לאדז
געזאנג — אין דער שיינער פריילעכער אפערעטע — געזאנג

אמעריקאנער חתונה

אין 2 אקטען מיט פראלאג, מוזיק פון רומשינסקי.
ראלען: סאסעל — ווירא קאניעווסקא. מלך — פאול בריטמאן.

ס׳נעמען אנטייל פרויען: בעזמאן, דיכטענבערג, ליבראווסקא, נערה, פאדערמאן
מענער: אריעל, באלבירסקי, האמבורגער, הערשקאוויטש, הילסבערג, נייהויז, ראקאוו.
דיריגענט: ל. זעלמאן. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אנאנס! די נאהנטסטע פרעמיערע דער גרויסער אפערעטע־שלאגער „איציקעל קאזאק״

הלך בתום ילך בטח,
ומעקש דרכיו יודע
גויל אלו רקיעי, קני כל חודש — תא:
דיו אלו ימי וכל מי בנישו — תא:
דירי ארעא ספרי ורשמי רשו — תא:
קענען נישט איבערגעבען דאס הײ־ליגקייט פון דער צלם־בעוואוסטזיין
רעכטסקאנסולענטען־ביורא פון ה׳
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 148־79
וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, ג.ג.ה.
סענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס:
ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפע־לאציעס, אדוואלאניעס, סלאוולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטערט
אין פוילען, חענען דירות און ארענדעס
ראזשעמפעזי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג ד. מאנעלא, פעטריקאווער 17.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126־87
צוריקגעקעהרט
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8 — 2 נאכמ. און פון 6 — 9 אווענד.

דער פערשאלטענע — ירושה

7) גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט, ליבע און פערברעכען.

קאפיטעל פיער

„די ווייסע מאלפעס״

אין איינער פון די אפגעלעגענסטע גאסען איז געשטאנען א גרויס פינסטער הויז.

אין יענער נאכט האט געבלאזען א קאלטער ווינט, און עס האט געטראפט א דריבנער שטעכיגער רעגענדעל.

די גאס איז געווען פוסט.

די אהנבלעטערדיגע בוימער האבען אויסגעזעהן ווי שווארצע סקעלעטען מיט ביינערדיגע הענד אויסגעצויגען צום כמארנעם הימעל.

וואסער האט געטריפט פון די צווייגען איבער די שטאמען, און די טשוגונענע פענקלעך האבען זיך געגעצט אונטער דעם רעגען.

אין א גרויסען צימער אין פינסטערען הויז זע־נען געזעסען דריי פערשוינען ביי א לאנגען טיש און זיך אויסגעטענה׳ט.

די לופט אין צימער איז געווען א זויערע, א שווערע.

דער צימער גופא איז געווען א גרויסער, א גערוימער, אבער דאס מעבעל האט איהם קאליע געבאכט.

אלץ איז דא געווען אלטפרענקיש און אפגעלעבט און דאס איינציגע וואס האט דערמאהנט אין דער געגענווארט איז געווען א קליין עלעקטריש לעמפעל וואס איז געהאנגען איבער׳ן טיש.

דער פערשוין וואס האט זיך פארגעשטעלט פאר טשערכאגען אלס דאקטאר איז געזעסען אין כאמע [illegible]

ער האט ארונטערגענומען די שווארצע הענטש־קעס און אויסגעשטרעקט פאר זיך די לאנגע דארע הענד.

די דאזיגע בהייטע אהערדיגע הענד האבען ערות געמאכט אויף א פערקשאנטען הארטען ווילען.

דעכטס פון איהם איז געזעסען א הויכער גוט־געקליידעטער פערשוין אין ווייסע געטרעס און מיט א גראבער גאלדענער דעוויזקע אויפ׳ן בויך.

זיין גלאט־אויסראזירטער פנים איז געווען בלאס און וואלט אויסגעזעהן ווי א בלאט ווייס פאפיר, ווען נישט די פאר קאלטע בלויע אויגען, און די דינע בלאסע ליפען, דער קאפ האהר איז איהם געווען גלאט צוגעקעמט „אויף נאס״ און אויף דער בלאסער אויס־געצערטעלטער האנד האט געבלישטשעט א בריל־יאנטענער רינג.

דאס דריטע ארט ביים טיש האט פערנומען א דיקער, ווי אנגעשוואלענער מאנספערשוין, מיט א טונקעל פנים און שווארצע געקרייזעלטע האהר. אויף די ליפען האבען זיך איהם געהנדעלט צוויי פער־דרייטע וואנסעלעך.

ער האט משמעות שטענדיג געליטען פון היץ, ווארום דער שטערען ביי איהם און די שלייפען זענען געווען בעדעקט מיט טראפענס שווייס.

אנגעטאן איז ער געווען אומגעלומפערט, און אויף די לאצען פון דער מארינארקע האבען זיך א הם געזעהן שפורען פון שמעקטאבאק.

דער העל־רויטער קראוואט האט שלעכט פע־רדעקט זיין שמוציגע געשטרייפטע איבערהעמד.

ער האט אפט אנגענומען מיט די פינגער שמעק טאבאק. און לאכענדיג מיט א דריבנע געלעכטער׳ל האט ער געשמעקט און גענאסען, געשמעקט און גע־נאסען...

מאקס אפמאן וועלכער האט זיך פערקאד מענה׳רט אלס דאקטאר, האט א בליק געטון אויף זיין ברודער כאיים:

ט׳מיין, אז איהם האט פריהער בענוצט אין מענשליכע מיטלען פון איבערציינען, ביז איהר האט איהם געצוואונגען צו שיידען זיך מיט דער נאר שער וועלט?!..

כאיים האט זיך פונאנדערגעלאכט און געוויי־זען מיט די אויגען אויף מאטעס אפמאן:

— פרעג ביי מאטעס׳ן... כעדכע! אדרבא, פרעגט... ב יומיר דאכטו נישט, וואס צו דערוויסען זיך!.. יא! מאטעס רעדען... ער האט אנגעפיהרט מיט דער אק!... ס׳איז געווען א ריין שמיקעל אר־בייט, אבער קיין ווארט האט מען ביי איהם נישט געקאנט ארויסקוועטשען,,, א פערפלוכטער עקשן — דער קאשטאן... פונקט, ווי אנ׳איוועל!... און אהו געפיהל, ווי א שעפס... א שעפסענער קאפ!

מיט זיין אויסגעצערטעלטער האנד האט זיך מאטעס א גלעט געטון דעם גלאטען פנים:

— א שווערע אויפגאבע געווען...

געערקט האט ער געלאסען און זיין שטום האט געקלונגען קלאהר און ווייך:

— ווערה א שווערע... ער האט פון דערווייטענס דערקאנט מאריצען און זיך געלאזט שרייענדיג ענט־לויפען, ווי א משוגענער... ער איז געלאפען מיט׳ן אפענעם פעלד, און איך האב שוין אנגעהויבען צו צווייפלען אין א גוטען רעזולטאט פון דעם גאנג... מ׳איז געווען געצוואונגען צו פערקירעווען חעם אויף כאמאביל פון וועג אין פעלד אריין... מיר האבען טובראכען עטליכע פערצוימונגען, שיער נישט צו־בראכען דעם אויטא, ביז סוף כל סוף האבען מיר א הם געכאפט...

מיט א האלב־שולדיגען בליק האט ער געקוקט אויף מאקסען, פאר וועלכענס אויגען עס האט זיך לעבעדיג פארגעשטעלט דאס בילד פון א יאגד נאך א מענשען צווישען ווייסע, פוסטע בלאטעס.

דער אויף טויט־איבערגעשראקענער נעיאג־טער מענש, האט אומזיסט געראפען נאך הילף, לויפענדיג ווי א משוגענער, און פיהלענדיג א׳ מיט

יעדען שריט א׳.ט אחם אן דער וואטערהמנאהנטע אומפערמיידליכער טויט.

— ווען מיר האבען איהם דעריאגט, האב איך געמיינט, אז ער איז אראפ פון זינען פאר אימה — האט מאטעס פארטגעזעצט — ס׳איז געווען א שר קאזע בילדעל, אויב מ׳קאן זיך אזוי אויסדריקען... ער האט זיך ממש געשטיקט פאר שרעק און זיך געבעטען רחמים... דאן האט איהם מאריץ א פרעג געטון, צי ער וועט אונז זאגען דאס, וואס מיר ווילען וויסען... דאס האט איהם, ווייזט אויס, גאר ארויסגעבראכט פון די כלים... עס האט איהם אינטערגעהויבען און אויפגעטריבען פאר פחד... ער האט אויף אונז א לאז געטון אזא שטראם פון זידלערייען, אז איך קאן עס נארנישט איבערחזרען... די קללות תראפען זיך ב׳ איהם געשאטען ווי פון א לעכערדיגען זאק ארויס...

מאריץ האט א כיכיקע געטון און צוגעגעבען:

— ס׳איז געווען וואהשגע באמנות ווי ער האט געקוויטשעט ווי א ווילדע אקטיאר און א מעלאָ־דראמע: „טוט מיט מיר, וואס איהר ווילט, אבער מיין סוד וועט שטארבען מיט מיר״... נו, מיר האבען מיר געטון אלץ ווי ס׳בעדארף צו זיין, אבער — כאריץ האט צוגעטראגען צו דער נאז א פיפעל מאבאק און א נים געטון — אפער דער שווארץ־האר האט געשווייגען א גאנצען טאג, פונקט ראס לשון וואלט ביי איהם אנגענומען...

— דעם גאנצען טאג... אוי! — האט מאקס א׳ סנעמירמעלט, א קנאקערגעג מיט די פינגער.

אין צימער איז געווען שטיל.

א גאנצען טאג הייסט עס, האט מען „זיך בער־מיהט״ ארויסצוקריגען פון טשערקאס קאשטאן דעם סוד... א גאנצען טאג האט מען איהם געפייניגט אין פעלד אונטער׳ן פערכמארעטען קאלטען הימעל. אזוי ווי קאהנען פערפיקען א שטערבליך־פערוואונדעטען...

דער איבעליקליכער האט אבער געשוויגען: ער האט איבערגעטראגען אלץ, וואס עס האט נאר געגעבען איהם אויסגעטראכטע קלעם, אומ־ברחמנות׳דיגע אכזריות און גלויבען אומזיסטע פי־נאמענ׳ן און מאריצען.

[illegible] פארזעצונג

טרערן ווי באָב...

א קאלאסאלער זיפץ איבערגעזיפצט פון ב. קאָוונער.

מיינט פאר מיר א יונגערמאן מיט בוימערע טרערן.

— וואס האט מען געוואלט האבן פון מיינע יאהרען? וואס האט עס געארט די וועלט, אז איך בין געווען א גישט-פערהייראטער? און וואס האט די וועלט, אז איך בין שוין יא פערהייראט? און ווען איך זאג „די וועלט", מיין איך: צועדשט מיינע עלטערן, מיינע זיידעס און באבעס און ווייטע קרובים און גלאט אזוי פרעמדע מענשען.

וואס האט עס זיי געארט, אז איך בין געווען א בחור? וואס האבען זיי רעדלייגט צו דעם? און טאמער מיינט איהר, אז איך בין שוין געווען 40 יאהר אלט, ווען איך האב געהייראט, האט איהר א גרויסען טעות; איך בין ערשט געווען 31 יאהר; נאך קיין פולע 31 נישט. בין איך די שוין געווען גרוי"ס אין די אויגען. די פערהייראטע מענער האבען מיך פשוט נישט פערגינען מיין פרייהייט — און די פערהייראטע פרויען ווידער, האבען געטענהט, אז איך האב נישט קיין רעכט צו זיין „פריילדיגע" אין דער צייט, וואס ס'זענען פערהאן געוג יודישע טעכ־טער, וואס דארפען חתונה האבען.

מען האט מעהר נישט געטענהט, נאר אלטער בחור און אלטער בחור!!

דער טאטע איז צוגעשטאנען צו מיר מיט טענות:

— חיים־איטשע, מיין זוהן, וואס וועט זיין דער סוף? אויף ווען וואַרטסטו? אלעמאל האסטו נישט חתונה? ביזט דאך שוין איבער די שלושים? איך זאל זיין א יידע, וויל איך זיין. פאלג מיך און האב חתונה. א יודישער יונגערמאן דארף און מוז אפי' זאל חתונה האבען. דאס איז א דין אין דער הייליגער תורה. אפילו דער פרק אינזערער זאגט איך: „בן שמונה עשרה לחופה" — דאס מיינט, אז צו אכ־צעהן יאהר דארף מען חתונה האבען. און די ביזט שוין קיין עין הרע, 31 און ווערליך דעם פרק האסטו שוין פערשפעטיגט אויף גאנצע 13 יאהר, און די 13 יאהר האסטו שוין געקאנט האבען, כ'וועל נישט זאגען קיין סך, 4 קינדער. דאס מיינט פאר מיר, פאר דיין טאטען, פיר אייניקלעך און פאר דיין זיידען פיר אור־אייניקלעך. די וועלט, מיין קינד, איז בעשאפען גע־וואָרען אויף חתונה האבען. דאס האלט אויף דעם קיום, דעם יסוד פון לעבען: ווען די גאנצע וועלט, מיין קינד, וואלט געווען אזוי ווי דו, וואלט איך נישט געווען, נישט דיין מאמע, נישט דיין זיידע, נישט דעם זיידענ'ס זיידע, נישט קיינער. טא ווער וואלט דעמאלט געלייבט דעם בעשעפער פון דער וועלט? ווער וואלט געדאווענט און אפגעהיט שבת און יום־טוב? די וועלט איז אזוי איינגעשטעלט, אז יעדער מענש, וואס לעבט, וואס ווערט, מוז חתונה האבען און — זעהן, אז דאס יודישע פאלק זאל נישט אוי־טערגעהן... טא פאלג מיך, מיין קינד, און האב אויך חתונה.

און בשעת דער טאטע האט אזוי גערעדט צו מיר, איז די מאמע געשטאנען און געוויינט: „פאלג דעם טאטען" — האט זי געיאמערט — „פאלג איהם, ער איז דיר א גוטער פריינד, מיין קינד; פאלג איהם, וועסט אונז פערשאפען נחת. מיר ווילען דיך צו דער חופה פיהרען איידער גאט נעמט אונז צו צו זיך.. אט האט דער פעטער מעשעל א טאכטער, א פיינע, א געראטענע, איך שווער אין די יאהרען, כמעט איז איין עלטער מיט דיר, האב מיט איהר חתונה. וועסט האבען א גרויסע מצוה. ארעם איז זי; קיין נעדונגע אלז זי אויך נישט, זי האט „צו־מוני" סמוך הארץ, האט זי; עפעס קלאפט עס נישט ווי א הארץ דארף קלאפען. און דאך אויף איהר א רחמנות. גוילען מיר, אז זי וואלט מיט איהר חתונה האבען. דאקטוירים זאגען, אז טאמער ווער געמאלט זיין, אז זי זאל נאך דער חתונה געזונט ווערען... זיכער ווענען נישט די דאקטוירים, אבער די דעוקען אזוי... בלייבט איבער צו גלייבען.. נאך א זאך: ווען די וואלסט חתונה האבען מיטן פע־טער מעשעל'ס טאכטער, מיט צלפה־לאה'ן, וועסטו א־רויסנעמען פון דיינע פלייצעס א שוועהרע לאסט; וועסטו איהם פשוט בעפרייען פון אומגליק. ער האט אנוסטען געוויינט פאר מיר ווי א קינד, דער פעטער מעשעל. איך האב איהם צוגעזאגט צו רעדען מיט דיר וועגען דעם..

און טאמער איז דאס נאך געווען ווינציג, האט דער טאטע מיינער אנגעשטעלט דעם אלטען זיידען, ער זאל מיך אויך א נחת טון אין דער אהביט אריין.

האט זיך דער אלטער גרויער זיידע נישט גע־פוילט און זיך א נעהם געטון צו מיר און ארויס מיט טענות. געדערט האט ער מיט א קול אזוי ציינער:

— זשאג מיר נאר חיים־איטשע, וואס מיי־נסטו זשאך? איך על עס דיר נישט פערשוויגען... פונ, חיים־איטשע, נישט שעהן, זעהר נישט שעהן; איך וויל האבען אור־אייניקלעך, וויל איך האבען. אויף ווען ווארטסטו, האַ? מיינסט איך בין ערשט אפילו פון דער חופה? איך בין שוין 86 יאהר אלט: אויף ווען־זשע ווארטסטו?... דער פעטער מעשעל האט א טאכטער, אנ'ארימע, א קראנקע, אנ'אלטע און מען זשי מקדש כדת משה וישראל און פטור...

הערנאך האט מען אנגעהויבען־שטעלען דעם פעטער מעשעל'ס א פעטער:

— הער נאר, דו, כאפט סיך אז דעם פעטער מעשעל'ס פעטער: וואס מיינסטו זיך, וואס? וועסט זיך ארומדרעהען אויף גאטס וועלט און קאליע מא־כען דיינע טעג!? נאך און א פאר יאהר ארום וועט דאך אויף דיר אנוואקסען א שימעל... ווי איז דאס געהערט געווארען, אז א בחור פון איין־און דרייסיג יאהר זאל זיך ארומשלאנדערן אט־אזוי־א? שעהמסט זיך גארנישט פאר מענשען? אנדערע אין דיינע יאהרען זענען דאך שוין טאטעס פון גרויסע קינדער. נעהם און אהרעמעל באשע־דבורה'ס: ער איז יונגער פון דיך מיט זעקס הדשים, און ער שוין 5 יאהר אנ'אלמן. נאָר וואס הערט זיך מיט לייזער־פסח נחמני'ס? ער איז אויך אין דיינע יאהרען, האט ער שוין, כין עין הרע, די צווייטע פרוי און 5 קינדער. מיט דער ער־שטער פרוי דריי קינדער און מיט דער צווייטער האט ער צוויי יונגלעך.

פאלט אריין דער טאטע מיינער אינ'מיטען: און וואס הערט זיך מיט פסח־דודי'ן? איך מיין שייע־בחורים עלטערער קדיש? ער איז נאך קיין דרייסיג יאהר נישט אלט, און ער האט שוין 5 קינדער. צוויי צווילינגס און איין קינד אזוי זיך.. נאר דו, ירחמ' מיינער, ווילסט נישט חתונה האבען; האסט זיך איינ־געשטויסט, אז דאס חתונה האבען שטערט צום לערנען, צום בילדען זיך, צום שטודירען. ווייסעד־וואס!! ס'איז נישט מעהר, ווי א תירוץ!

אט אזוי האט זיך די וועלט בערלייגט אויף מיינע יאהרען און זי האט געזוגט, די וועלט. זי האט מיך חתונה געמאכט. און טאקע מיט'ן פעטער מע־שעל'ס טאכטער... איך בין ערשט א'ין יאהר פער־הייראט און זי האט מיך שוין אפגעקאסט ארום 6 הונדערט זלאטעס דאקטוירים און אפטייקען. בלויז צוויי וואכען איז זי געווען מיט מיר; די איבעריגע צייט ליגט זי אין שפיטאל.

דער דאקטאר זאגט, אז איך וועל זי מוזען א־ריינגעבען אין א סאנאטאריום; ער זאגט איך, אז אזא איינע האט נישט געטארט חתונה האבען...

אבער מיין טאטע און מיין מאמע און דער זיידע און די גאנצע משפחה לאכען זיך אויס פונים דאק־טאר: „זי וועט האבען א רפואה שלמה" — זאגט מיין טאטע און די מאמע שאקעלט זיך פרום און בעט גאט פאר איהר, און דער אלטער זיידע זאגט: „ס'איז גארנישט מיט גארנישט"...

דא האט זיך דער יונגערמאן נאך שטארקער צע'אטעמט.

אין דער לעטשניצע
17 זגיערסקא 17
איז טעטיג פון 1—2
ערצטליכער הוים־
ווענערישער גאבינעט
אונטער דער לייטונג פון
ד"ר ה. רוזשאנער

אלטשטאטישע פאלקס־באנק
אין לאדז, פל. קאשטשעלני 4, טעל. 133-62
Staromiejski Bank Ludowy w Łodzi
SPÓŁDZ. z OGR. ODP.
PL. KOŚCIELNY 4, tel. 133-62

בעהמט אן מיטגלידער, גיט הלוואות און אוואנסען אויף איינקאסא, מאכט דיסקאנטאס, נעמט אן געלד־איבערווייזונגען אויף אלע שטעט אין פוילען.
1) ערלעדיגט איינקאסא פון וועקסלען און פראכטען אויף לאדז און אלע שטעט פון פוילען. צאהלט אויס איינקאס־דעמועלבען טאג פון אנקומען פיהרט טשעק־רעכנונגען פאר דער קונדשאפט און גיט ארויס טשעק־ביכלעך. ערלעדיגט שנעל פינקטליך און ביליג.
2) די אפשפארונגען־איינלאגען נעמט אן די באנק פון דער קלענסטער סומע אן און ווערען גוט פראצענטירט. עס ווערען אנגענומען תנאי־אפשפארונגען. ס'ווערען אויך אנגענו־מען פרעמירטע אפשפארונגען, אויף וועלכע די בעזיצער פון די אפשפארונגס־ביכלעך קענען געווינען אין משך פון יעדן יאהר א פרעמיע פון 1000 זל.
די אפשפארונגס־איינלאגען, ווי אויך די טשעק־רעכנונגען זענען פריי פון אלע מינים שטייערן און אפצאהלונגען. די באנק האט אויך איינגעפיהרט א יורידישע אפטיילונג אונטער דער לייטונג פון אדוואקאט ה' הענריק פינקשטיין ווי עס ווערט ערטיילט נענצליך אומזיסט יורידישע עצות פאר די מיטגלידער און אינטערעסענטען פון דער באנק יעדן דינסטאג פון 5 ביז 6 נאכמ.
די באנק איז די איינציגע יודישע קרעדיט־אינסטיטוציע אויף אלט־שטאט, וואס געהערט צום יודישען רעוויזיאנס - פערבאנד פון די קאאפעראטיווע געזעלשאפטען אין פוילען און טראגט די געהעריגע אחריות פאר אלע איהרע באנק־אפעראציעס און דעריבער דארף יעדער אפגעשפארטער גראשען אריינגעטראגען ווערען אין דער
אלטשטאטישער פאלקס־באנק לאדז, פל. קאשטשעלני 4 טעל. 133-62

דאס ערשטע מיידעל

פון ניקאלאי באגדאנאוו

(סוף).

— ס'איז געזאגט אין די הייליגע שריפטען: „און גאט האט גענומען ערד און אויסגעקנאטען דעם מענשען לויט זיין געשטאלט און עהנליכקייט, און אריינגעבלאזען אין איהם די אומשטערבליכע נשמה".

— ווי זשע האט ער געקנאטען: מיט די פינ־גער האט ער אלץ אויסגעקנאטען?

— שענער נישט נאמען, יונגערמאן.

— רעדט פערשטענדליכער, פאטער ארווא, אי־זו, מיט די פינגער?

— פערשטענדליך, מיט די פינגער האט גאט אויסגעקנאטען.

— און ווילשע מיט די נשמות? די קישר קעם אליין האלטען פערציג ארשין, א שנייערענש דארף מען קנעטען און קנעטען, און דא האט מען מיט די פינגער און נאך הערצט פון ערד געדארפט אויסקלעפען אלע גערעדים פון מענשען — ס'איז אוממעגליך!

— וואט איז געווען... און די ערד איז נישט געווען וואס איצט.

און א פלוי וועסטו מיט'ן פינגער אויסקנעטען? אפילו זי צו־צוקוועטשען דארף מען קלוג זיין!

דער גלח איז צומישט געווארען און אויף די פערגליווערטע פויערישע פנימער האט זיך בעוויזען א שמייכעל, האט עס מיר צוגעגעבען מוט.

— און א פלוי איז נאך גארנישט. פערהאן אזא מיקראב, וואס געלערנטע דארפען זיי בעטראכטען דורך זיבען גלעזער... האט גאט בעשאפען פאר דעם פערשאלטענעם מיקראב אזא גלאז און ספעציעלע אינסטרומענטען?

— הינטער, ווי אזוי איז עס טאקע?

— הער נאר!

— סאש' זאנ'ערנסטער ענק.

דער גלח האט אנגעהויבען ווערען לעבעדיג. דא האב איך זיך אנגעגעבען אנגענומען מיט מוט און געשטעלט נאך אזעלכע פראגען: ווי אזוי קען גאט זיין אומעטום, אויב ער איז נעגליכען צו א מענשען? ווי איז עס מעגליך וואס די טייוואלים זאָגן שונאים — פייניגען זינדיגע, וועלכע זענען אויך זאָגן שונאים? ווי וואלטען בעדארפט זיין אויף דער זייט פון די זינדיגע, ווי פערבינדעטע!

דער עולם איז געווארען אומרוהיג. דער גלח איז אוועק. נאכדעם ווי ער איז אוועק, האב איך, א דאנק דער צעווארימטער אטמאספערע פון דער די־סקוסיע דערצעהלט, ווי אזוי ס'איז ענטשטאנען די רעליגיע, ווי אזוי זי האט געדינט די רייכע, ווי אזוי פערשידענע פעלקער, אפילו ווילדע שטעלען זיך פאר גאט, ווי אזוי די אינטעליגענץ ווי אזוי די פויערים שטעלען זיך איהם פאר און אויסגעפיהרט האב איך, אז נישט גאט האט בעשאפען דעם מענשען, נאר פערקעהרט: דער מענש — האט לויט זיין געשטאלט און עהנליכקייט.

פון דעמאלט אן איז ארומגעגאנגען ווענען מיר א שם, אז איך צעקלאפ די גלחים.

און איך כדי נישט צו האבען קיין דורכפאל, האב אויסגעטראכט אזא זאך, איך האב אנגעהויבען געהן אויף פאסט פאר'ן אוקאם און כ'האב אלע פרישצאפעלדיגע בראשורען, טעויסען, ביכער, פרי־הער אליין צוגענומען און איבערגעלייענט און דער־נאך זיי געבראכט אין אוקאם, אט דער אינפאל האט מיר געגעבען אזוי פיל ווימען, אז חברה האבען ממש געשטוינט.

אלע האבען זיך אויף מיר געוואונדערט, איך האב אנגעהויבען הערען אנ'אויטאריטעט, נו, טראכט איך, איצט קאן מען צוטרעטען צו סאניען. נאך פריינר־שאפט, נאך אזוי פיל ארבייט איך האב זיך צוגעריים און חא איז זי שוין טאקע בעפרייענט מיט קאס־טיצקי און פאטאפיטשען האט זיך שוין אוועקגע־נוארפען! איך האב געקריגט מיט די צייט...

— וואס האסטו אין איהם געפונען? — בין איך צו א הר צוגעשטאנען, ווען איך האב איהר געבראכט צ זויפי עסען קארטאפעל.

— ער'ע, — האט סאניע אויסגעצויגען: — קיינער פון אייך, חברה, קאן נישט קאסטיצקין! דו גיסט מיר א קאמסאמאליש ווארט צו שווייגען, וועל איך דיר דערצעהלען.

— נו, איך גיב, דערצעהל!

— קאסטיצקי איז אפשר א צוקונפטיגער קאמ־מוניסטישער פושקין, און וואס! אפילו איצט שרייבט ער שוין א ווינע לידער, אז עס פערכאפט דעם אטעם!

איך וועל נישט בעהאלטען; ס'האט מיר אנגע־נומען א קנאה, כאטש דאס איז נישט קיין קאמסא־מאל'יש געפיהל, נו, האב איך א טראכט געטון, פונר שטשעמענדיג די ציין, לייענען ביכער, ריידען האב איך זיך אויסגעלערענט, צו ירען וועל איך זיך נישט אויסלערנען שרייבען ביכער בעסער פאר דעם קאס־טיצקין? איך וועל זיך אויסלערנען. מען דארף נאר וועלען.

— סאניא, — האב איך זי געבעטען — ברענג מיר איבערצולייענען, לאמיר זעהען ווי ער שרייבט, אונ'ער צוקונפטיגער קאמוניסטישער פושקין, ברענג א־ וועל זיך פאר קיינעם נישט אויסרעדען, אויב נים און א סוד, זי האט זיך געוואלט בערימען מיט איהר פריינד און געבראכט א פאק פון זיינע לידער וועלכע איך האב זיך געזעצט לייענען מיט א שווער הארץ.

כ'האב זיך בעקענט מיט אלע ארבייטען און אוי־קאם און אנגעהויבען קומען אהין יעדען טאג, אמאל נאך פריהער פון אנדערע, אזוי בין איך אויך דאס מאל געקומען דער ערשטער און זיך געטראפען מיט לענקינען. און מיין צימערל האב איך נישט גע־האט די נויטיגע וואשמכשירים, און איך פלעג זיך אמאל ארומוואשען אין אוקאם, לענקין איז אויך געקומען נישט קיין ארומגעוואשענער פון דער וואך אין דעפא, און מיר זענען ביידע אריין און וואש־צי־מער זיך ארומוואשען. מיר גיבען א קוק — אויף אנ'אנגעוועהנעם ארט איז מיט א בלייפעדער אויס־געמאלען א מיאוס בילד עם שטעלט פאר צוויי מענ־שען און א חזירישער פנים און אויפגעשריבען: „יערמאקאווא און קאסטיצקי"!

מען דארף וויסען, אז די וואנדצייטונג איז די לעצטע און אינטערעסאנטע ערפינדונג פון סאניע און דער וועכענטליכער קרייזצייטונג האט מען אוס אפגעגעבען ווייניג פלאץ, כדי צו בעלייכטען דאס לעבען און די ארבייט פון דער יוגענד פון אונזער קרייז. אויף סאניעס איינפאל האבען מיר אנגעהויבען ארויסצוגעבען א געשריבענע צייטונג, וועלכע מען האט ארויפגעקלעפט אויף דער וואנד, אז אלע זאלען לייענען. די ערשטע צייטונג האבען אויפגעשטעלט סאניע און קאסטיצקי. זי האט אלעמען אזוי אנ־געשטעקט, אז די צייטונג איז ארויס יעדע וואך, אנגע־פילט מיט פערשידענע ענאפונגען פון אלע חברים. אפילו דער אלטער גלעיביטש האט עפעס אנגעשריבען וועגען די מיטגלידער פון קרייז־קאמיטעט! אויף דער צייטונג האבען זיך מתקנא געווען די אייזענבאהן־אר־בייטער און איצט האבען זיי א צייטונג, א גאנצע נעשעהעניש. אט די וויכטיגע ארבייט האט אר מיצער בעוויזען אפצומאכען!

— אויב עס איז אפילו געווען דאס, וואס עס איז דא אויסגעמאלען, איז פון וואס האט דא אנ' אמת'ער קאמסאמאלעץ אפצולאכען? — האב איך געאַרט לענקינען — און אין אלגעמיין — וואס איז עס פאר א שריט ארויסצושטעלען און אזא אופן אונ'ער ערשטע מיידעל, אז אלע זאלען חוזק'ן פון א הר.

— איך וועל די צורה צוהאקען! — האט זיך אי פערעגט לענקין — לאמיר נאר אויסגעפינען ווער.

מיר האבען געגומען טרעפען, טענען פאטאר־פיטשען האט אפילו נישט געקענט זיין קיין רייד, דער בחור איז ביי אונז אנ'אנגעזעהענער, א זוהן פון א רעוואלוציאנער, עלעקטריקער, וואס איז דערשאס־סען געווארען אין פינפטען יאהר, ווען פאטאפיטש איז געווען דריי יאהר, קאמוין איז פערנומען איך בער די יאהרען, ער קען זיך בשום אופן נישט דערר־ש'אגען, אז די געלינקע איוואנטשיגא זאל איהם בעפרידיגען... בלייבט אבער שטשוקין, איז ער דאך שוין פינף טעג נישטא, און די אויפשריפט איז א פרישע. און דא האט ביי אונז א בלינץ געטון א גע־דאנק, אז דאס איז קאסטיצקי אליין, פון פער־דרוס, וואס סאניע וויל מיט איהם נישט נאהענט זיין?!

מיר זענען געשטאנען שטיל, איבערראשט פון דער כאמקייט פון דעם מענשען.

(פארטזעצונג פאלגט).

נייעד פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייעד פאלקסבלאט

זונטאג 17 כ"ג אב תר"ץ

אויגוסט
זון-אויפגאנג 3.56
זון-אונטערגאנג 7.28

גרויסע פאבריק-שרפה
אויף זיעלאנא 13
אפגעברענט פרוסאקס פאבריקס-בנין

פרייטאג ביינאכט האט אויף זיעלאנא 13 אויס־געבראכען א שרפה אין די פאבריקס־בנינים פון הירז פרוסאק.

וועגען דער דאזיגער שרפה גיבען מיר איי־בער פאלגענדע פרטים:

דער שטח, וואס געהערט צו דער פירמע פרוז־סאק, פארנעהמט פון אבאראניא ביז וואלטשאנסקא דורך זיעלאנא און בעשטעהט פון עטליכע פאבריק און וואוינבנינים.

אין דריישטאקיגען פאבריק-בנין אין פינאנס, געפינט זיך די וועבעריי און פארבעריי פון דער פירמע „פרוסאק". אין הינטערשטען טייל געפינט זיך די זייד-פאבריק פון דער פירמע פאגעל האבער; אויפ'ן ערשטען שטאק — ליפראכס וועבעריי פון קינסטליכע זייד און אין פארטער — די בלייכעריי פון העניק גלידמאן.

די שרפה האט בעמערקט דער נאכט־סטרוש, וועלכער האט באלד וועגען דעם מודיע געווען דער פאייער־אלארמירט די פייערלעשער.

דאס פייער האט אויסגעבראכען אויפ'ן דריטען שטאק אין האבירס זייד־וועבעריי. כמעט אין א רגע איז דער גאנצער דריטער שטאק געווארען ארומגע־כאפט מיט די פלאמען, און ווען די פייערלעשער זענען אנגעקומען איז שוין איינגעפאלען די פארלאגע און דאס גאנצע פייער האט זיך אריבערגעווארפען אויף די נידעריגע שטאקען.

דאס פייער האט געבושעוועט מיט א געוואלדי־גער קראפט און האט בעדראהט זיך אריבערצו־כאפען אין די שכנות'שע פאבריק־בנינים און אין די וואוינהייזער אויף וואלטשאנסקא, זיעלאנא און אבאראניא.

פון דער גרויסער היץ, האט זיך שוין געגומען אראפשיילען דער טינק פון הויז אויף זאבאראניא 63. צווישען די איינוואוינער האט געהערשט א גרויסער פאניק.

די פייערלעשער האבען אנגעווענדעט אנאוני־געהויערע אנשטרענגונג, נישט צו דערלאזען דאס פייער זיך פארשפרייטען און עס איז זיי טאקע גע־לונגען דאס פייער לאקאליזירען.

די פלאמען האבען דערווייל זיך אריינגעקריפען אין ליבראכס וועבעריי פון קינסטליכע זייד, אויפ'ן ערשטען שטאק, וויל אויך די פארלאגע פון צווייטען שטאק האט זיך איינגעבראכען. אין א קורצער צייט ארום איז אויך שוין געשטאנען אין פלאמען דער צווייטער און ערשטער שטאק.

באלד האט זיך אויך איבערגעברענט די פאד־לאגע פון ערשטען און דער פארטער, און וועלכען עס האט זיך געפינען גלידמאנס קראכמאל־אפטיילונג און פערוואקפען געווארען מיט די צובושעוועטע פלאמען. איז ארום איז שוין דער גאנצער בנין געשטאנען אין פלאמען.

עס האבען אפגעברענט פולשטענדיג דער ערשטער, צווייטער און דריטער שטאק מיט אלע וועבער־שטולען און מכשירים. ס'האבען אויך אפגע־ברענט די אנגעגרייטע רויה־מאטעריאלען און די פארטיגע סחורות, וואס זענען אנגעזאמעלט געווען אין דער פאבריק פון האפיך און ליבראך.

אין דער בלייכעריי און שערעריי פון העניק גלידמאן האט דאס פייער זיך אריינגעכאפט נאר טיילווייז. בעת דער רעטונגס־אקציע איז דער גאנ־צער פארטער פערגאסען געווארען מיט וואסער און די געבליכטע גארן און די הערשטאטען און קאר־ליע געווארען. דאס גארן פון לאגער און די ביוראך א גרינטלונג זענען אפגעראטעוועט געווארען.

בין 100 ארבייטער האבען פערלוירען די ארבייט.

האבען ווילט ארט אין צעאט און נעבר טען געקומען קיין לאדז פארמאג און אנגעקו־מען פון זאבער־האוינונג אין לאנגובעק ה' גליד־מאן. זיין בלייכעריי איז נישט אסעקורירט. ווען ער האט דערוועהען די חורבה, האט ער זיך פונאנדער־געוויינט.

ווי מ'טיילט מיט, איז אין קאנטאר פון דער פירמע האריג פערברענט געווארען א קאסעטקע, אין וועלכער ס'האט זיך געפינען 8 טויזענד זל. מזומן און א גרויסער וועקסעל־פארטפעל. דאס געלד איז געווען פארגעבריטערט אויף דער שבתדי־גער אויסצאהלונג פאר די ארבייטער.

דער היזק איז גרויס.

פערלענגערט די געריכטס-אויפזיכט פאר „קאראל בעניך"
טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

אין העצעמבער 1929, האט די אקציען גע־זעלשאפט קאראל בעניך דערלאנגט א ביטע וועגען פראאנגירען איהר די צאהלונגען. די פירמע עקזיסטירט זייט 1865 און 1900 איז די פערוואנדעלט געווארען אין אן אקציען־געזעלשאפט. פאר'ן קריג האט דער אקציען־קאפיטאל בעטראפען 3 מיליאן רובעל. אין קריג האט די פירמע פיל געליטען; די פאבריק איז אפגעשטעלט געווארען און די רוסישע בענק און פערלוירען געגאנגענע אנרערטהאלבען מיל־יאן רובעל, די רייטשע האבען העקוויזירט און דריי מיט א האלב מיליאן גאלד פראנק. נאכ'ן קריג האט זיך די פירמע צוריקגעשטעלט און האט אין יאהר 1924 שוין בעצאהלט איהר חוב אין ענגלאנד. די פירמע בעזיצט אנאגענע שפינעריי, וועבעריי, אפרעטור און פארבעריי, און ארבייט אויס שטרייך־גארן ארטיקלען אויף אנצוגען און פאלטענס פא־פיערים און ארבייטער.

די פירמע האט בעשעפטיגט פון 500 — 900 ארבייטער און פלעגט אויך בעקומען רעגירונגס־בעשטעלונגען פאר מיליטער א. אנד. די פערקלע־נערטע קאנסומציע האט דערפיהרט צו א נעלד־מאנגעל, די יאהרען זענען געווארען פיל און די פירמע האט נישט געקענט בעצאהלען איהרע התח־חייבות'ן, הגם איהר אקטיוו איז געווען צוויי מאל אזוי גרויס ווי איהרע חובות (דער פערמעגען פון דער פירמע האט בעטראפען 5.250.000 זל. און די קורצטערמיניגע חובות מיט די שטייערען — 2 מיל. א 780.000 זל.). דאס געריכט האט ערטיילט דער פירמע א פראלאנגאציע אויף דריי חדשים און אין מאי ווידער פערלענגערט אויף 3 חדשים. פאר'ן דאזיגען יאהר האט די פירמע אפגעצאהלט א דריט־טייל פון איהרע חובות און די אבלינא האט זיך א דערפערקלענערט אויף 1.160.000 זל. דאס גע־ריכט האט פערלענגערט די צאהלונגס־פראלאנגא־ציע אויף ווייטערע 3 חדשים פון 4. נאוועמבער 1930.

* * *

אויך דער וועלבער סעסיע איז אויך פערלענ־גערט געווארען אויף ווייטערע 3 חדשים די צאהלונגס פראלאנגאציע דער פירמע „לעאפאלד פולדע", שיף־געשעפט, פיעטריקאווער 121. זייט מאי האט די פירמע אויסגעקויפט איינענע אקצעפטען אויף — 18.670 זל. (פון דער אלגעמיינער סומע 43.250 זל.) און פון די 13.000 זל. חובות בעצאהלט — 7330 זל. און בעצאהלט 7800 זל. שטייערען.

מיסברויכען פון באהן-בעאמטע

(2) מיט עטליכע חדשים צוריק האט די ווארשאווער באהן־דירעקציע בעקומען א מיטיילונג, אז העכערע בעאמטע פון דער קאלישער סטאציע בע־געהן מיסברויכען. די דיסציפלינארע אויספארשונג וועלכע איז דאן פארגענומען געווארען האט פעסט־געשטעלט, אז די מיסברויכען זענען בעגאנגען דער סעקרעטאר פון סטאציע־שעף, וועלכער איז אויך פרועס פוגים באהן־בעאמטען־פעראנד, קאזשר מיעזש מאגילסקי. איהם האבען צוגעהאלפען איני־גע באהן־בעאמטע. דער ענין איז איבערגעגעבען געווארען דער פראקוראטאר.

די ווייטערדיגע אויספארשונג האט פעסטגע־שטעלט, אז מאגילסקי פלעגט צוואנגען מיט זיינע געהילפען „אויסארבייטען" פאסטענס און דערפאר־גענומען צו עטליכע הונדערט זלאטים. א גאנצע האב אן עלבע פאסטענס ווירקליך בעקומען, די אנ־דערע נישט. דאן האט מען זיי גענומען צוריק־צאהלען דאס גענומענע געלד, נאר אזוי, ווי דאס געלד איז שוין געווען פערטאכלעוועט, האט מען זיי אויסגעשטעלט וועקסלען.

פון מאגילסקיס „אויסארבייטען" פאסטענס האבען גענוצט עטליכע צעהנדליג מאן פון לאדז און אומגעגענד, און מאגילסקי, וועלכער האט איינצווישען געפיהרט א ברייט לעבען, האט זיך געקויפט אנ־איטא און א מאטאציקל. געגען מאגילסקי און זיינע שותפים לאג, מאסעו, סטעפאן פריש, רודאלף יאנטש און מיעטשיסלאוו נעזאנעוויטש איז פער־פיהרט געווארען א פראצעס, וועלכער וועט פאר־קומען אין היגען קרייז־געריכט דעם 26. ה. ח. צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען עטליכע צעה־דליג עדות. אלס פערטיידיגער וועלען ארויסטרעטען די אדוואקאטען קאן, לילקער, קאבילינסקי ביליק און פיכנא.

ארעסטירט פאר בעגעהן פערברעכענס אין אויסלאנד

(ב) אין א היגער צוקערניע אין צענטער שטאט איז געזעסען אן עלעגאנטער יונגערמאן מיט א גרופע זיינע בעקאנטע און האט זיי דערצעהלט פערשידענע מעשיות וועגען זיינע ערפאלגען אין אויסלאנד. אין דעם וועגען אין דער צוקערניע אריינגעקומען עטלי־כע געהיים־אגענטען און געמאלדען דעם יונגעמאן, אז ער איז ארעסטירט און האט ביטגעהן מיט זיי. דער יונגערמאן האט זיך אויפגעהויבען און איז מיט זיי אוועק, און דער צוקערניע האבען זיך פערשפרייט פערשידענע קלאנגען וועגען אן אויסגעפיהרטען מארד, וואס זאל זיין פארגעקומען אין ווארשא, און דא האט מען געכאפט דער מערדער א.אז.וו.

ארויסגעשטעלט האט זיך אט וואס:

דער ארעסטירטער הייסט יורעל שווארץ. ער איז ארויסגעפאהרען פון פוילען אין יאהר 1919. בעת ער האט זיין געדארפט שטעלען פאר א פאר־באר־קאמיסיע און האט אנגעהויבען זיין טעטיגקייט אין פראנקרייך. ער איז אבער באלד ארויסגעפאלען און האט געמוזט אפזיצען ארטייל פאר גנבות, וועלכע ער האט אויסגעפיהרט אין פראנקרייך, שווייץ און אין דייטשלאנד. איצט איז ער ווידער ארויסגע־פאלען אין אויסלאנד און איז אנטלאפען קיין פוילען. געקומען קיין לאדז און זיך דא געמאלדען אין דער שטעטישער סטארשצווע, וועלכע האט פעראָרדענט אהם צו ארעסטירען.

ביי די קאנפעקציע-אנגעשטעלטע

בשעתו האבען די קאנפעקציאנערען אנגעהויבען רייסען די לוינען ביי זייערע אנגעשטעלטע, מיט דער הבטחה, אז ווען ס'וועט זיך בעסערן די קאניונקטור, וועלען זיי צוריק בעסערן די לוינען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קאנפעקציע - אנגעשטעלטע אין אנגעשטעלטען פעראיין (גדאנסקא 101).

די פערזאמלונג האט פעסטגעשטעלט, אז די סיטואציע אין דער קאנפעקציע-בראנזשע האט זיך איצט געבעסערט און עס איז בעשלאסען געווארען ארויסצושיקען צו די קאנפעקציאנערען א פאדע־רונג פון א געמיינזאמער קאנפערענץ, און פאל, ווען זיי וועלען די קאנפערענץ נישט אננעמען — אנווענדען שארפע מיטלען ביז צו א שטרייק.

נאכדעם איז בעשלאסען געווארען בעטוי מעכטיגען די פערוואלטונג אנצונעמען מיטלען, א די קאנפעקציע-אנגעשטעלטע זאלען פערזיכערט ווערען אין קר.-קאסע [illegible]

די ערשטע לאדזער גוט-בעקאנטע
פאבריק פון פאטענטירטע פעלד-בעטען
מאכט בעקאנט, אז צוליב'ן קריזיס האבען מיר פערקלענערט די פרייזען פון אונזער אויסארבייטונגען!
ווי: פעלד-בעטען, פעלד-בעטען מיט ווענטלעך, לעזשאקעס
מאבארעטקעס און האמאקעס
אונזערע פעלד-בעטען זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע „Palma-Patent"
פאר וועלכע מיר גאראנטירען אויף פיל יאהרען.
אכטונג: מעדערט איבעראל פעלד-בעטען נור מיט דער מארקע „Palma - Patent"
פירמע „PALMA-PATENT" מיט אכטונג
אינה. שווארצאווסקי
פולנאצנא 24, טעל. 131-85
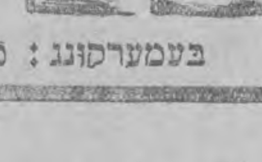
בעמערקונג: פאר פראווינץ - בעדייטענדע ראבאטען.

קאנגרעס פון האנדעלס-קאמער׳ן

דעם 2. און דריטען סעפטעמבער וועט אין צו־זאמענהאנג מיט'ן 10-יאהריגען יובילי פון דעם מזרח־יאריד אין לעמבערג פארקומען א קאנגרעס פון די האנדעלס-קאמערען אין פוילען. אגים דאזיגען ווירט־שאפטליכען קאנגרעס, וועלכער וועט פארקומען אין לעמבערג, וועלען אנטיילנעהמען א רייה אנפיהרענדע מלוכה-פערזענליכקייטען און צווישען די דער האנ־דעלס-מיניסטער קוואטקאווסקי. מיט רעפעראטען וועגען דער אלגעמיינער ווירטשאפטליכער סיטואציע, עקספארט, קרעדיט-ענינים א. אנד. וועלען ארויסטרע־טען: געוו. מיניסטער קלארנער, וואריטאלסקי, דעמ־וואשביצקי (לעוואטאן). מיט א רעפעראט וועגען דער אלגעמיינער ווירטשאפטליכער סיטואציע וועט אויך ארויסטרעטען דער בעקאנטער עקאנאמיסט ד"ר ראז־טענשטרייך. די לאדזער האנדעלס-קאמער האט פאר זיך א"פ'ן צוזאמענפאהר רעזערווירט דעם רעפעראט וועגען שטייער-ענינים. מצד דער לאדזער האנדעלס־קאמער וועלען זיך אינ'ם קאנגרעס בעטייליגען: ד"ר יוזעף זאקס, דירעקטאר בייער, וויצע-דירעקטאר וואנד, ד"ר באנעט, מיעטשיסלאוו הערץ.

צום אנדענק פון „נס ביי דער ווייסעל"

פרייטאג איז אין לאדז געפייערט געווארען דאס אנדענקען פון „נס ביי דער ווייסעל".

אין דער קאטעדרע איז פייערליך אפגעהיילט גע־וואָרען דער דענקמאל פון איגנאץ סקארופקי, וועל־כער איז געפאלען בעת די שלאכטען אין יאהר 1920

הזכרה צום יאהרצייט פון די געשעהענישען אין ארץ-ישראל

נעכטען שבת פרה ביים דאווענען איז אין דער שוהל „אהל יעקב" פארגעקומען א פייערליכע הזכרה לכבוד די העלדען, וואס זענען געפאלען בעת די פאראיאהריגע בלוטיגע געשעהענישען אין ארץ-ישראל, פערטרייגענדיג דעם ידישען ישוב און דעם ידישען כבוד. דער חזן מיט'ן כאר האט געזונגען געהעריגע קאפיטלעך תהלים און דאריוף האט ה' דאזאטשינסקי געמאכט א התהענרען „אל מלא רחמים". די הזכרה איז געווען איינדרוקספול.

צולעצט האט דער ראש העיר ה' שמואל לעוו מעטגעטיילט, אז די שוהל „אהל יעקב" שרייבט איין די געפאלענע קדושים אין „ספר-הזהב" פון כרן קימת לישראל.

זעלבסטמארד

אויף ארנצא גאס 42 האט זיך איפערשניטען דעם האלז מיט א ברטווע די 60-יעהריגע מיכאלינא דוואראק. אין א שווערען צושטאנד האט מאגאטאוויע זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פון לעגיאן א. נ. פון פולקאוו-ניק בערעק יאסעלעוויטש

אלע מיטגלידער ווערען אויפגעפאדערט זיך צו מעלדען ביים רעיאן-קאמענדאנט מיט זייערע פערזענליכע דאקומענטען מאנטאג, דעם 18 ד. ח. 7,30 אין אווענד.

די מעדיצינישע אונטערזוכונג פון די נאך נישט אונטערזוכטע מיטגלידער וועט פארקומען דאנערשטאג דעם 21 ד. ח. אין דער פעסטשטעלונג פון זיין געזונד-צושטאנד וועט קיינער נישט צוגע־לאזט ווערען צו קיין איבונגען. דעם 25 ד. ח. ווערט די ווערבירונג געשלאסען.

ארבייטסלאזיגקייט

אויף דעם שטח פון לאדזער מלוכהשען ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט זענען דעם 16 אויגוסט 1930 געווען פערגיסטרירט 35,622 ארבייטס־לאזע, פון דעם 25,703 אין לאדז. אונטערשטי־צונגען האבען בעקומען 11.485 פון זיי אין לאדז 8492. די פערגאנגענע וואך האבען אין לאדז פער־לוירען די ארבייט 722 ארבייטער, ארבייט האבען דערהאלטען 68, פון די רשימות זענען געשטרא־כען געווארען צוליב פערשידענע סבות 5273.

אויסערגעוועהנליכע איבעראשונג פאר'ן לאדזער פובליקום!

די פאפולערע און קאנקורענצלאזע פערפומעריע פירמע ד. מארקוס אין לאדז, פיעטריקאווער 59, טעל. 128-02, האט פארגעבריים איבעראשענדע סורפרינען פאר דער געעהרטער קונדשאפט. יעדער קונדע בעקומט ביים קלענסטען איינקויף געצליך גראטיס א שטיק טואלעט-זייף מיט א שאכטעל שוה־פאסטא. אויסערדעם ווערען אלע קאסמעטישע אר־טיקלען בערעכנט צו שטרענגע פאבריקס-פרייזען. ווער עס קויפט ביי מיר איינמאל, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע. געדענקט די אדרעס.

„לאדזער פראוואקאטאָרען"

פינסטערע געשטאלטען פון דער לאדזער פערגאנגענהייט

איך האב אינגאנצען פערלוירען דעם פערשטאנד. איך האב גארנישט געוואוסט, וואס ס'טוט זיך מיט מיר. איינס איז אבער ביי מיר געווען קלאר, אז איך מוז די אין דאן ווך אליין דערשיסען. און ווירקליך האב איך ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער און פון צווייטען ארויסגעשאסען אין דער זייט, וואו אנגא איז געשטאנען. איך האב געוואלט ווייטער שיסען, אבער אין דעם מאמענט האט מיך אימיץ אנגעכאפט פון הינטען ביי דער האנד און ארויסגעריסען מיר דעם רעוואלווער.

אין עטליכע מינוט ארום האט מען אימיצער ארויפגעטראגען אין צימער פון סעמיאן איוואנאוויטש. שפעטער האב איך זיך דערוואוסט, אז דעם רעוואלווער האט מיר אפגענומען אריעל, וועלכער איז גראד אראפגעגאנגען פון די טרעפען און געהערט די גאנצע סצענע. ער האט מיך אויך ארויפגעטראגען אין צימער.

סיהאט געדויערט הייבשע עטליכע מינוט ביז איך בין צו זיך געקומען. אין צימער איז געווען סעמיאן איוואנאוויטש, אריעל און אנגא, ביי וועלכער ס'האט זיך געפונען א דאקטאר, באנדאזשירענדיג איהר די האנד. די קויל האט געטראפען אנגאן אין האנד און האט די לייכטע פערוואונדעט.

אלע האבען געשוויגען, סעמיאנס קאזאצקע פנים איז געווען רויט פאר אויפרעגונג, אריעל מיט פערקלעמטע הענט איז געגאנגען הין און צוריק איבערן צימער. אנגא איז געווען פולשטענדיג רוהיג און האט אפילו געשמייכעלט. ווען דער דאקטאר האט פערענדיגט זיין ארבייט און איז אוועק, איז אנגא צוגעגאנגען צו סעמיאן איוואנאוויטש און געזאגט:

— ערלויבט מיר צו בלייבען אליין מיט אסיפ'ן (אזא פסעוודאנים האבען זיי מיר אין דער אכראנע געגעבען).

— פאר קיין פאל נישט, — האט סעמיאן געשריגען, — איך האב שוין אנטעלעפאנירט צו דער זשאנדארמעריע, אז מ'זאל די קאנאליע ארעסטירען.

— אבער כ'בעט אייך, אויף עטליכע מינוט, זייט זיכער אז מיר וועט שוין מעהר קיין שלעכטס נישט געשעהען.

סעמיאן האט געקוקט אויף אריעל'ן. דער ווידער האט געגעבען א שאקעל מיטן קאפ און די צוויי ביידע זענען ארויס פון צימער.

— אליאש — האט אנגא אנגעהויבען צו רעדען אויף פוילישי — איהר האט מיך געוואלט דערשיסען.

— יא, איך האב זיך אייך.

— אייך איז בעקוועם איצט אויך צו זאגען, איך בין מסופק, אויב איהר וואלט זיך אויך הער־שאסען.

— איך גיב אייך מיין ערען־ווארט, אז איך האב געהאט ברעה זיך דערשיסען.

— מילאי, איהר האט מיך געוואלט דערשיסען, פערשטעה איך פארוואס, אבער פארוואס זיך?

— דערפאר, ווייל כ'וויל זיך נישט פיינלען און צווייטענס דערפאר, ווייל איהר האט איך מיין הארצען אנגעצונדען עפעס א פייערל פון האס און ליבע צוזאמען, עפעס אזעלכעס, פון וועלכען איך קען זיך נישט בעפרייען.

אנגא האט געשוויגען און מיטאמאל אנגעהויבען שטיל צו וויינען. אויף מיינע פראגען, צי ס'טוט איהר וועה די וואונדע, האט זי געשאקעלט מיטן קאפ, אז נישט. איך האב אויפגעהערט אינגאנצען צו רעדען און געווארט ביז אנגא וועט ענדיגען די פיינליכע סצענע.

צום סוף האט זיך אנגא פלוצלינג אויפגעשטעלט און געזאגט:

— איצט וועט גארנישט העלפען, מיזען איך אפפיהרען אין טורמע פאר וועלען מיך דערשיסען, ביי סעמיאן איוואנאוויטש וועט מען גארנישט קענען מאכען, אבער איך און „אריעל" וועלען זיך שוין בעמיהען ערגיץ אנדערשוואו, אז מען זאל אייך בעפרייען, איצט וועל איך אייך טון א טובה, איך וועל עס מוזען טון...

— אבער בעמיהט זיך נישט, — האב איך גע־ענטפערט, — מיר איז אלץ איינס. איך בין סיי־ווי סא א פערלוירענער מענש, אזוי לעבען ווי איך פיהר איצט, איז גלייכער נישט געלעבט. דאס זייט איהר אליין שולדיג, דאס האט איהר מיך געבראכט צו דער דאזיגער מדרגה, דאס האט מיר דערפיהרט, אז איך זאל ווערען א פראוואקאטאר. דאס האט איהר אויף אזא ראפינירטען אופן מיך איינגעצויגען אין דער נעץ. זאגט דעם אמת, איהר דינט אין דער אכראנע?

— יא, סאזן אמת — איז אלץ, וואס איהר האט דא אויסגערעכענט איז אמת. איהר זייט נישט ביי מיר דער ערשטער קרבן, אבער אנדערע האבען אנגעהויבען זייער פראוואקאטארישע ארבייט דורך מיין פערמיטלונג צוליב געלד, אבער איהר האט דאס געטון צוליב גאנץ אנדערע מאטיווען, צוליב גאנץ אנדערע געפיהלען, איך ווייס דערפון זעהר גוט, ווייל דערמיט האט איהר אויך געמאכט אנאנבעקוועהרעניש אין מיר גופא. איך פיהל זיך, איך וועל אייך דאס גאנצע אפען זאגען, אזוי ווי איך וואלט געווען אין אייך פערליבט. איך האב שטארק מורא געהאט זיך צו־נויפצוטרעפען מיט אייך. איך האב דאך פערשטאנען, ווי אזוי איהר, אלס געוועזענער עהרליכער מענש, האט זיך געקענט צו מיר בעציהען. אבער איך האב נישט געקענט איינהאלטען, איך האב געמוזט אייך זעהען און ווען אריעל האט מיר געזאגט, אז איהר וועט דא היינט זיין, בין איך געשטאנען פאר'ן טיער און בשעת איך האב געוואלט אייך פיל זאגען און דערצעהלען, איך האב געוואלט, אז כאטש איין מענש אין דער וועלט זאל מיך איינרעכענען, ווי א בחורטע, העכער אויס אנ'אומגליקליכע שוועסטער. איך האב געוואלט געפינען א טרייסט, כאטש אין איין ווארט, כאטש אין איין בליק און לסוף...

אין דעם אויגענבליק איז אריינגעקומען סעמיאן מיט צוויי זשאנדארמען, וועלכע האבען מיך אין א געדעקטער דראושקע אפגעפיהרט אין ארעסט. דארט האט מען מיך אהין שוין פעדערט, אהן שום אייס־פארשונג אריינגעזעצט אין קאמער.

ס — ווי נאר איך בין אריינגעקומען, איז צו מיר צוגעגאנגען א הויכער, שטארקער ארעסטאנט, וועלכער האט מיר גוט אריינגעקוקט אין די אויגען אריין. איך האב איהם באלד דערקאנט — דאס איז געווען סאשא מאסקאל, דער פון וועמען איך האב בעקומען א פאמשי בעת איך האב מיך אנגעמאלדען צום נאטשאלניק, בעקומענדיג דאס ערשטע בריוועל פון אנגאן.

פון ארבייטס-געריכט

(2) מינאל ניעוויארסקי מיט זיינע שותפים באר און איגנאץ יאבלאן, האבען געפיהרט א זאקען־פאבריק א. ה. פירמע „מינערווא", ווען די געשעפטען זענען אוועק שלעכט, האט ניעוויארסקי פערכאפט א ביסעל געלד און איז פערשוואונדען. די שותפים האבען ליקווידירט די פאבריק און אפגע־זאגט אלע ארבייטער און אנגעשטעלטע אהן קינדי־גונג און ווען די ארבייטער זענען געקומען מאהנען, האט מען זיי אפגעשיקט צו ניעוויארסקין.

פעלא אייזען האט די ברודער יאבלאן דעריבער איינגעקלאגט אין ארבייטס־געריכט, וועלכער האט צו־געפסקנ'ט די געוועזענע אינהאבער פון „מינערווא" צאהלען איהר בעצאהלען.

צום דרוקער-צוזאמענפאהר

(2) אויף נאווראט 20 איז פארגעקומען א פערזאמלונג: פון דרוקער, כדי צו וועהלען דעלעגאטען אויפ'ן לאנדעס־צוזאמענפאהר, וועלכער דארף פאר־קומען. ס'איז בעשלאסען געווארען צו פאדערען א פערקירצונג פון א 7־שעה'דיגען ארבייטס־טאג, אדער א 5־טאגיגע ארבייטס־וואך; ווייטער איז בעשלאסען געווארען צו פאדערען אין פאל פון ארבייטסלאזיגקייט, זאלען געקירצט ווערען די ארבייטס־שעה'ן און די ארבייט זאל פערטיילט ווערען צווישען אלע ארבייטער. צום סוף איז געוועהלט געווארען א דעלעגאציע צום צוזאמענפאהר.

אפטייקן

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) פאוולאווסקי (פעטריקאווער 307) האמבורג (גלובנא 50) גלוכאווסקי (נארוטאוויטש 4) שיטקעוויטש (קאפערניק 26) כארעמזא (פאמאר־סקא 10), פאטאש, פלאץ (קאשטשעלני 10).

פערשווינדען א מיידעל

(—) אפיא מעראלאק, א נ'18־יעהריג מיידעל פון קאליש (לודזקא 10) האט געהאט אנ'אראנזאר מאר, עפעס זעהר אנ'עלעגאנטען יונגענמאן, וועל־כער האט איהר דערצעהלט, אז ער פערנעהמט א העכערען אמט און האט דעריבער נישט געוואלט פערעפענטליכע זיין נאמען. ער פלעגט זיך מיט איהר אפט טרעפען און דאך — האבען אפילו די עלטערע נישט געוואוסט ווער ער איז.

מיטוואך איז זאפיא נישט געקומען אהיים נעכטיגען, זי איז נישט געקומען אהיים אויך אויף צומארגען. די עלטערען זענען געווארען אומרוהיג און האבען וועגען דער פערשווינדענער טאכטער געמאלדען דער פאליציי. דערווייל האט די פאליציי'ס אויספארשונג נישט געבראכט, וואו דאס מיידעל געפינט זיך. קאן בלויז געלונגען פעסטצו־שטעלען, א אייניגע מיט'ן מיידעל איז פון קאליש אויך פערשוואונדען איהר געהיימניספולער בעגלייטער און דאס האט ארויסגערופען א שטארקען פערדאכט.

פאליציי זוכט די פערשווינדענע און איהר בעגלייטער.

א טרויער-תפילה

אין העלענובעק

צו די שלושים נאכ'ן טויט פון נ"ע יוסף יאר־שונסקי, ג. פערזא מונגס־מיטגליד פון דער געזעל־שאפט „א גוט ארט" פאר יודישע קינדער אין פערמע אין העלענובעק קומט פאר היינט, זונטאג, דאלב 4 אזייגער נאכמיטאג, אין אינטערנאט אין העלענובעק, א מלא רחמים־תפילה און ערעפנונג פון א צימער א פ'ן נאמען פונ'ם פערשטארבענעם. קרובים א בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען. דער צו־פאהר קיין העלענובעק קומט פאר מיט'ן זגערושער טראמוואי. טראמוואיען גיען אלע יעדע 10 מינוט.

פון דער שטאטישער קונסט-גאלעריע

(—) אין דער שטעטישער קונסט־גאלעריע אין שענקעוויטש־פארק איז אנגעקומען נאך א טראנספארט פון סטיקאס ארבייטען: דער בעריהמטער פארטרעט פון זשאזעפינא באקער, „דעם ארטיסטס שוועסטער" א אנד. די אויסשטעלונג וועט זיין אפען ביז 7. סעפטעמבער.

די נייע פרעמיערע

„ס'הארץ פון לאדז" אין טעאטער „דאברי וויעטשור"

די נייע פרעמיערע „ס'הארץ פון לאדז" האט געשלאגען רעקארד פון די אלע ביז איצטיגע פרע־מיערעס. אלע נומערן אהן אויסנאהם רופען ארויס ענטציקונג ביים פובליקום. אמשטארקסטען זענען אפלאדירט געווארען פרל. סאוויצקא, יאנעצקי און זעליקעס „פלירט" פרל. מאטשינסקא מיט'ן פאר־לעט־אנסאמבל, וועלין אין די נייע לידלעך און דער פינאל „ס'הארץ פון לאדז". דער ארקעסטער אין בלענצענד צוגעפאסט צו אלע נומערן.

מארד, אדער פלוצלינג געשטארבען

(ב) זייט א לענגערער צייט האט אויף קאפערניק 42 געוואוינט די אלמנה אנטאנינא פארמא, וועלכע פלעגט אפט בעזוכט ווערען דורך איהר פריינד יוזעף גאלעמביאווסק, פריהער האבען זיי אפילו א געוויסער צייט געוואוינט צוזאמען, לעצטענס האט זיך א גאלעמביאווסקי ארויסגעצויגען, ער פלעגט אבער אפט צו איהר קומען.

פר. א. בינאכט איז גאלעמביאווסקי פלוצלינג געשטארבען אין דער וואוינונג פון פארמא, דער קערפער איז אפגעפיהרט געווארען אין פרא־זעקטאריום.

פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג, כדי פעסט־צושטעלען די סיבה פון טויט.

א גנבה

(ב) פון ציקלאדראם אויף רוג גדאנסקא און קארלא האבען גנבים ארויסגעגנבעט 2 ראווערס מיט א פלאווער. דער אינהאבער יוזעף מאראלינסקי האט וועגען דער גנבה געמאלדען דער פאליציי, וועלכע זוכט די גנבים.

ווי אזוי איז אדורך די פרייטאג-דיגע פרעמיערע ביי די „ווילנער"

אויסערגעוועהנליכער ערפאלג פון יעווריעינאווס „דער עיקר"

פרייטאג אוונט איז אין שטאטישען טעאטער דורך די „ווילנער" געגעבען געווארען די פינפטע פרעמיערע „דער עיקר" פון יעווריעינאוו. די סאלע איז געווען פאראויסצוזעהען, וועגען צו דער פרעמיערע גע־קומען זעהר א גרויסער עולם פון כמעט אלע שיכטען פון דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג. ארבייטער, מיטעל־מענשען, אינטעליגענץ און פארטרעטער פון כמעט דער גאנצער לאדזער פראגרעסיווער פרעסע.

די אויפפיהרונג גופא פון דער פיעסע האט זיך פיל אונטערשיידט פון אלע ביז־איצטיגע אויפפיהרונגען פון יעווריעינאווס „עיקר". די ווילנער האבען געשפילט מיט אויסערגעוועהנליכען טעמפעראמענט און לעבעדיגקייט, וואס עס האט ארויסגערופען בעדינגט לאנג־דויערנדע אפלאדיסמענטען ביים עולם צושויער.

היינט אוונט ווערט „דער עיקר" אויפגעפיהרט צום צווייטען מאל.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: קלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע גלידער א. א. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכ.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעפארשטעהענדען ציוניסטישען צוזאמענפאהר פון דער לאדזער וואיעוואדשאפט, האט דער צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען ביי א שטארקער מיטווירקונג פון לאדזער ציוניסטישען ביוראָ אונטערגענומען זעהר א ברייטע טעטיגקייט אין די שטעט פון לאדזער קרייז, כדי צו רעארגאניזירען און פער־שטארקען די ציוניסטישע ארבייט און די ארטיגע פערבאנדען. גלייכצייטיג ווערט אדורכגעפיהרט א פערשטארקטע ווערבונגס־אקציע א. נאמען דער לאד־זער שאפען נייע 15 טויזענד מיטגלידער פאר דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין דער לאדזער וואיעוואדשאפט. צו דעם צוועק ווערען אויסער די פארשטעהער פון צ. ק. אויך דורך דעם לאדזער ציוניסטישער קאמיטעט רעלעגירט אנגעזעהענע ציוניסטישע עסקנים־רעדנער, וועלכע פיהרען אדורך די ארבייט אין די בעזונדערע שטעט.

די נאציאנאלע ווערבונגס־אקציע ווערט איצט אדורכגעפיהרט אויך אויף דעם שטח פון דער שטאט לאדז. די ארבייט ווערט געפיהרט דורך דעם ציוניסטישען ביוראָ און אויך דורך די ציוניסטישע אגודות, וועלכע דארפען צוערשט אדורכפיהרען אנ'איגנערליכע רעגיסטראציע פון אלע מיטגלידער דורך געהעריגע רעקלאמאציעס, וואס זענען צוגעשיקט געווארען דורך דעם צענטראל־קאמיטעט.

פערפומעריע, זאוואדזקא 5
די גוט = בעקאנטע
די גוט = בעקאנטע
עמפפעהלט צום איצטיגען סעזאן א רייכען אויסוואהל פון די בעסטע
פערפומען
פודערן
טואלעט־זייפען
קעלנישע און בלומען־וואסערן
קאסמעטיק אין און אויסלענדישע
צו קאנקורענץ־פרייזען!
PERFUMERJA
מיט אכטונג
J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92
בעמערקונג: ווער עס בעזוכט מיין פערפומעריע, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע.
פאר אנגראסיסטען — אויסנאהמס־ראבאט.

צו די יודישע אקאדעמיקער וואס שטודירען אין אויסלאנד

(בריף אין רעדאקציע)

דער צענטראל-אויספיהר-קאמיטעט פון פעראנד פון די פעראיינען, פון די יודישע סטודענטען פון פוילען, וואס שטודירען אין אויסלאנד און מדינה, א' די אקאדעמישע עמיגראציע-ביורא אין ווארשא, עלעקטא אלנא 5, ה. 24, טעלעפ. 73-307, פערלייכטערט מיט איהר טעטיגקייט די חברים-אקאדעמיקער די דורכפיהרונג פון די פאספאליטעטען, וועלכע זענען פערבונדען מיט'ן ארויספאהרען אויף שטודיום קיין אויסלאנד, ווענדעט די ארויספאהרענדע און די נעהעריגסטע און פאסענדסטע הויכשולען, און די ביליגסטע אקאדעמישע צענטערן, רעקאמענדירט די חברים א די אויסלענדישע אקאדעמישע פעראיינען, וועלכע וועלען זיי בייהילפיג זיין מיט א נאררענען זיך.

און אקאדעמישע עמיגראציאנס-ביורא בעקעמפט די ביז איצט עקזיסטירענדע און אזוי גערופענע אינפארמאציאנס ביוראס, וועלכע האבען ארייננעטריבען די פע אנטערעסירטע און זעהר הויכע קאסטען, שלעכט געווענדעט די ארויספאהרענדע און אויף וועלכע עס האבען זיך איצטער צו פערקאנען אקאדעמיקער און אנדערע אקאדעמישע ארגאנען און אויסלאנד, ווי אויך און דער צענטראל און ווארשא.

די ביורא נעהמט אן איבערזעצונגען פון אקאדעמישע דאקומענטען אויף אויסלענדישע שפראכען, א פנאהמען אויף די אויסלענדישע הויכשולען, רעגירט פאספארטען, וויעס און גיט ארויס אינטערנאציאנאלע סטודענטען פעסער (צ. י. ק.), וועלכע דערמעגליכען די געניסונג פון פערשידענע פאהרן און וויזע-הנחות.

די אקאדעמישע עמיגראציאנס ביורא דערמאהנט, א די איינשרייבונגען אויף די אויסלענדישע הויכשולען האבען זיך שוין אנגעהויבען און רופט אויף אלע חברים פעאינטערעסירטע און וויעך א'נענעם אינטערעס זיך צואיילען מיט'ן הערלאנגען די אויפנאהמען.

גלייכצייטיג מאסט דאס ביורא בעקאנט, אז די דערלעדיגט, ווי אין די פאריגע יאהרען, אנדערע ווידעגלע פאהרן-הנחות און ארגאניזירט גרופעס פון דעם ארויספאהרען קיין בעלגיען און פראנקרייך און פאלגענדע טערמינען: סעפטעמבער: דעם 18.; אקטאבער, דעם 9., 15., 20., 25. 28. 30-טען; נאוועמבער דעם 5., 12, און 18-טען.

שריפטליכע אנפראגאציעס וועגען די שטודיום בערונגונגען און אויסלאנד ווערען דערלעדיגט נאכ'ן דערהאלטען די סומע פון 2 זל.

צענטראל ער און ספיהר-קאמיטעט פון יודישען סטודענטען פערבאנד.

היינט און פאלגענדע טעג!

רויסער ראמאנטישער פילם, וואס איז זיינערצייט געווען אנ'עפענטליכער משפט אויף דאס טעמע:

צי געהער די חופה-נאכט דעם מאן?

רעזשי: FITZMAURICE

דראמע פון לעבען פון אמעריקאנער מיליאנערן א. ג.

דעם מאנ'ס רעכט

אין די הויפטראלען:

BILLIE DOVE i ROD LA ROCQUE

אויסער'ן פראגראם: פלארענציע כאר וועט אויספיהרען א רייה לידער און אריעס פון דער אפערע "CARMEN"

אנהויב און נעוו. טעג 5 נ"מ, שבת און זונטאג 2 נ"מ

השבת אבדה

מיטוואך איז פערלוירען געווארען א פארטפעל ביז 300 זל. מזומן און פאלגענדע וועקסלען: 1) 2 וועקסלען צו 100 זל. אויסשט. א. בלייכער, צאהלבאר דעם 17 מערץ און 28 מערץ 1930. 2) 1 וועקסעל אויף 150 זל. אויסשטעלער ב. טאהן צאהלבאר דעם 4 מאי 1930. 3) 3 בלאנקא-וועקסלען צו 100 זל. אויסשטעלער ג. מאשענבערג, זשירא ד. מאשענבערג. 4) 1 וועקסעל אויף 100 זל. צאהלבאר דעם 11 סעפטעמבער 1930, אויסשטעלער א. מ. פיעטריקאווסקי. 5) 1 וועקסעל אויף 47 זל. אויסשטעלער ה. צוקערוויטש, צאהלבאר דעם 22 אקטאבער 1930. 6) 1 וועקסעל אויף 50 זל. אויסשטעלער מייטעלבוים, צאהלבאר דעם 30 אויגוסט ד. י. אלע וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. דער עהרליכער געפינדער ווערט געבעטען דאס געלד זיך צו האלטען. נור די וועקסלען אבצושיקען געגען בעלוינונג צו

י. פיעטריקאווסקי, פולנאצנא 14.

דיסקרעציע געזיכערט.

ערשטקלאסיגער

דאמען = שניידער

און קירזשנער = ווערקשטעל

מ. ברייטשטיין, זגערזשער 24

ווידער טעטיג.

ס'ווערען אנגענומען בעשטעלונגען צום ווינטער-סעזאן, אויף מאנטלען, זאקען- און שטאף-פאלטען, לויט די נייעסטע מאדעלען. צוגענגליכע פרייזען.

ראדיא-פראגראם

זונטאג 17. אויגוסט

11.58 טראנסמיסיע פון "דאזשינקעס" אין ספאלא. 11.58 צייט-סיגנאל פון ווארשא העינאל פון מאריאצקי-טורעם אין קראקא. 12,05 מוזיק פון גראמאפאן-פליטעס. 13,00 טאג-פראגראם, קינא און טעאטער-רעפערטואר. 14,00 טראנסמיסיע פון די "דאזשינקעס" אין ספאלא. 16,00 "מיט 10 יאהר צוריק". 19,00 פערשידענעס. 19,20 אנגענעהמע און נוצליכע אינפארמאציעס. 19,40 פראגראם אויף מארגען, גראמאפאן פליטען, צייט-סיגנאל פון ווארשא. 20,00 "מיט 10 יאהר צוריק" אודיציע פון ווילנא. 22,15 קאמוניקאטען טאנץ-מוזיק.

פאטאגראפישער אנשטאלט

ל. לאקס

זשעראמסקי-גאס (פאנסקא) 84

טראמווייען: 5, 6, 8, 9 און 16

פיהרט אויס כלערליי אויפנאהמען

פאסטקארטען, פארטרעטען א. א.

קינסטלערישע אויספיהרונג

ביליגע פרייזען

אויפנאהמען פאר פעסער און מאטריקולעס.

בעקאנטמאכונג.

אזוי ווי איך האב אויף גארעל ראזענבוים, און אפאטשינסקי, לאקאטארען פון מיין דירה זגערזשער 15 ארויסבעקומען אנעקסמיס'ן, ווייל די צאהלען נישט קיין דירה-געלד שוין עטליכע יאהר צייט, גיב איך זיי צייט 8 טעג, אז זיי זאלען מיר ערלעדיגען דאס דירה-געלד און דער הויך פון טויזענד זל. ווייל כ'אין א קורצער טערמין פון קאמארניק איז געגעבען פין איך נישט פעראנטווארטליך פאר די ווייטערדיגע פאלגען. זיי קענען אויסקויפען די דירה, נאר מיר צאהלען דאס דירה-געלד.

כ.י. שכונג נעבער. גאלבארד

הויז-אייגענטימער זגערזשער 15.

אכטונג, ציטונג-פערקויפער!

די פערוואלטונג פון אונפארטייאישען ציטונגס פערקויפער-פעראיין מאכט בעקאנט, אז היינט, זונטאג, ד. 17/8, 7 א זייגער אווענט קומט פאר אין אייגענעם לאקאל וסכאדניא 34

א פערזאמלונג,

מיט דער טאג-ארדנונג: 1) די לאגע אין פאך 2) וועגען קאנקורענציע און 3) פרייע פארשלאגע

מען בעט אלע מיטגלידער, אלע ווי איינע זאלען קומען פינקטליך, ווייל עס איז וועגען אייער אינטערעסען. מיט אכטונג

די פערוואלטונג.

די צוקונפט פון פאלעסטינע

(ענדע פון 4-טע זייט)

שכן, קען פאלעסטינע זיין א מעגליכע היים פאר ביידע ראסען. סנעל'ס פארשלאג צו אונטערזוכען גרינדליך דאס לאנד און די אגרי-קולטור-מעגליכקייטען פון יעדען דיסטריקט בעזונדער, וואלט געגעבען א בעגריף, וועגען די מעגליכקייטען פון לאנד. אנ'אונטערזוכונג, וואס ווערט געמאכט אויף שנעל פון אין עקספערטן, קען אזא בעגריף נישט געבען. עס איז קיין וואונדער נישט וואס די יודען ענטזאגען זיך צו מאכען אפהענגיג די גאנצע צוקונפט פון זייער ג'ויסען עקספערימענט פון דעם אורטייל, וואס א'ן עקספערט וועט ארויסגעבען.

הייסט, עס, אז עס איז נישטא קיין פאליטישע פראבלעם? זיכער וועט דער קליינער קלאס פון לאנד-אייגענטימער קיינמאל נישט בעשטימען, אז עס זאל אריינקומען א טעטיגע ראסע, וועמענס אינטעליגענץ און וועמענס מעגליכקייטען זענען א געפאהר פאר זייער סיהרערשאפט. די עקסטרעמע ציוניסטען האבען, מעגליך, פראוואצירט אנ'אינגעלטיגע אפאזיציע, דערקלערענדיג, אז עס איז זייער אמביציע צו ווערען א מאיאריטעט פון דער בעפעלקערונג אין פאלעסטינע. קיין ראסע האלט נישט פערבליבען גלייכגילטיג בעווינט צו ווערען הורך דעם, וואס אנ'אנדער פאלק ווערט די מאיאריטעט פון דער בעפעלקערונג, ווען אפילו דער פראצעס איז א בלוטלאזער. אמקלינגסטען איז צו טראכטען וועגען א צענטער פאר יודישע קולטור, און וועגען א נאציאנאלער שטאט. מיט אזא בעגריף וועט זיין שווער צו קומען צו א פערשטענדיגונג מיט דער אראבישער אריסטאקראטיע. די האפנונג פאר דער צוקונפט ליגט אין דער מעגליכקייט אויעקצוזייסען די אראבישע מאסען פון זייער פיהרערשאפט דורך בילדונג און אגרארע-רעפארמען. קיין שלום איז אבער נישט מעגליך אין פאלעסטינא אזוי לאנג ווי די ענגלישע רעגירונג וועט ארום אונענטשלאסענהייט און שרעק פאר די שוועריגקייטען פון איהר אויפגאבע. ציווילזאציע טאר נישט בעזיגט ווערען פון פאנאטיזמוס.

ה. נ. ברעילספארד.

ד מעכאנישע

שלאסערייי און שוויסעריי

פיהרט אויס זעמטליכע מאשין-רעפעראטורען, שוויסונגען, צוגאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און

:-: געגען ביליגע פרייזן :-:

J. REDER, Łódź

1 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)

פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

איהר ליידט פון שוויים?

צו וואס זאלט איהר דען ליידען פון שוויים פון די פיס וואס איהר קענט קוים אויסהאלטען, אז פאר 30 גראשען קריגט איהר ביי מיר דעם פראשעק "ראדיקאל" מיט מיין סטעמפעל דאס וועט אייך זיכער אויסהיילען אין פערלויף פון א וואך. אויך צו אדטשיסקעס דעם פלאסטער "ראדיקאל" און צו וואנצען קריגט איהר ביי מיר פאר 50 גר. אין פלעשעל, אז איהר וועט דאס גיסען פערטרייבט דאס גלייך די וואנצען און איהר קענט שוין רוהיג שלאפען. צו בעקומען ביים ציטונגס-פערקויפער אלטע שטאט 1, וועלניאוש און צגיעלניא 37 ביים ציטונגס-פערקויפער געבען אייזען-געוועלבע פעדערט נאר מיט מיין סטעמפל געדענקט די אדרעס

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

מאגיסטער נ. שאן

פעטריקאווער 37, 2. שט. פראנט

...פאן קאל, אורין, לייכען א. א. א.

אורין-אנאליז - 4 זל.

קראפט=שפולען

ביליג צו פערקויפען

קילינסקי 21, רעכטע אפיצינע, 2. שטאק וו. 18

Wypadanie włosów, łupież, łysinę

usuwa

kuracja włosów Silvikrinem

Przy stałej pielęgnacji zdrowych włosów **Silvikrin Shampon'em** i **Silvikrin Fluid'em** uniknąć można powyżej podanych szkód. — Setki lekarzy w Polsce i zagranicą uznało, iż preparaty **Silvikrin** są niedoścignione.

(Dalsze próbki lekarskie stoją pp. lekarzom bezpłatnie do dyspozycji).

Obok umieszczony kupon przesyłki bezpłatnej przesłać w kopercie, zaopatrzonej w znaczek pocztowy do

SILVIKRIN - VERTRIEB, Gdańsk, 270 Bötchergasse 23/27.

Proszę o przesłanie mi bezpłatnie i franko:

1. **Próbkę „Silvikrin-Shampoonu"**
2. **Książkę „Wypadanie i regenaracja włosów"**
3. **Najnowsze sprawozdanie o wynikach zabiegami Silvikrinu**
4. **Plan leczenia Silvikrinem, zredag. przez Prof. medyc. Lipliawskiego.**

Nazwisko________________ miejscowość________________

ul. i Nr.________________ poczta________________

Pani Elvira z Chrząszczyńskich Kruszyńska pisze nam: Stałemu używaniu Silvikrin Schampoonu i Silvikrin Fluidu zawdzięczam mój jedwabno-lśniący bujny włos.

Pan O. W. Pisze:

Z obrazków Powyższych możecie się przekonać, jak bardzo mi włosy wypadały. Już po 3-miesięcznem użyciu preparatów Silvikrin ukazały się pierwsze skutki Po dalszych 3 miesiącach miejsca łyse porosły włosem. Silvikrin okazał się świetnym środkiam, wobec czego zostanę PP. zawsze wdzięczny.

קריפט און ליידענט 5=גראשען=בלאט

די ביליגסטע צייטונג אין דער וועלט

מיטאג=אויסגאבע פון „נייעם פאלקסבלאט"

ערשיינט 12 בייטאג און ברענגט די לעצטע ידיעות פון טאג און א רייכען און אינטערעסאנטען לייען-מאטעריאל אויך אקטועלע אילוסטראציעס פון אלע וויכטיגסטע וועלט-געשעהענישע.

קלאַנג-פילם-טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

נאכ'ן גרינדליכען רעמאָנט
אַ גרויסע פּרעמיערע!
פון פרייטאג, דעם 15 אויגוסט ד. י. און טעגליך
גרויסער קלאַנג-פילם-פּרעמיערע!
זינגער פון פאריז
אין דער הויפּטראָל:
MAURICE CHEVALIER
הונדערט-פּראָצענטיגער רעד- און געזאַנג-קלאַנג-פילם.
די פּרייזען פון די פּלעצער זענען נישט פערגרעסערט.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאָליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אריין אין דעם בוים און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פארדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל געמאַכטע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פראָפעסאָר-דאָקטאָר ברעכגרעטונג בעזייטיגען זיכער דעם שוואַרטסען און געפעהרליכסטען

בראָך. אויך פאר הויקערס לייטונגען מיט הייל-גאַרטעלען און אפּאַראַטען פאר פערקרומטע פיס און פּלאַטפוס ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאָקען פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 בטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.

ארטאָפּעדישע אַנשטאַלט
pe alist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
dź WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter.
בעשטעטיגונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אומבער... די פּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט אַלגעמיינע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. בּאַראַנאַש, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאַנק דעם הערן ד"ר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעצ. פאר בראָך, וועלכער געפינט זיך אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 טעל. 22-177 פראָנט פּאַרטער, פאר זיין געוויסענהאַפטען פערלעגען מיר א גומענעם הייל-באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע. האָב געליטען אויף בראָך 20 יאָהר און א דאַנק איהם בין איך היינט געזונט, אזוי, אז כ'קען איהם יעדען אַנציגען היים עמפּפעהלען.
Dr. BERGHOF Arzt.

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
JóZEFA ABA
w ŁODZI, ZIELONA 10, tel. 122-12.
איינשרייבונגען פון קאַנדידאַטקעס אין אַלע קלאַסען נעהמט אַ דער סעקרעטאַריאַט פונ'ם 24 אויגוסט טעגליך פון 11—1 בייטאָג
Dyrektor (—) J. AB.

לעזט!
אכטונג! אכטונג!
קאנקורענץ-פרייזען!
כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג' פּובליקום צו באַקומען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע זענען די פּרייזען אין מיין פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי

12 שטיק („Express pictures")		2 זל.
6	פּאַסט-פאָטאָגראַפיעס	2
6	פּאַסט- " ברוין	6
6	" " אויף זייד	8

אכטונג! צו א 1/2 טוץ זיידענע פּאַסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אכטונג!
אַן אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!
ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך א פערקויף פון ראַהמען
קומט און איבערצייגט אייך!
„PARISIEN" מיט אכטונג
קונסט-אַנשטאַלט
פּראַנציסקאַנער 30.

— אַ —
ריכטעוועך
וואָס זאָל קענען
נייהען
ווערט געזוכט
גלובאָנע 33 ביים שטעפער

ס'טיטיגט זיך
א יונגעל
פון 17 יאָהר אָן ביי מיטעלער באַלד געצאָלט ווי אויך קוואַליפיצירטע האַנד-נייטערינס און מאַשינען-נייטערינס ביי ווייניקאַמינע וואַלטשאַנסקאַ 27

קוואַליפיצירטע
ביילעריין
צו ביוסטהאַלטערס ווערט פון זאָפאָרט געזוכט
וואָלטשאַנסקאַ 65
ביי י. ערליך

צו פערקויפען
א סוויטער-מאַשין
9|80 וואָלמעטערס (אָריגינאַל) אין אַ זעהר גוטען צושטאַנד צו זעהר אַ ביליגען פּרייז, צו ערפאַהרען ביי ה. פּשיטיצקי פראַנציסקאַנער 9

אַ פּראַקטיצירטער
בוכהאַלטער
און פערטרויאונגס-מאַן וועלכער האָט געאַרבייט אין אַ גרויס געשעפט ציר-קאַ 10 יאָהר, זוכט בעשעפ-טיגונג אויף קען זיין אַ פּאָר שעה אין טאָג פאַרמיטאָג, אָדער נאָך מיטאָג צו מע-סיגע פּרייזען, זיך צו ער-קונדיגען ביי ווייצמאַן זאַכאָדניאַ 54 רעכטע אָפּי-ציגע פּאַרטער.

Dr. med.
W. Eychner
גינע קאָלאָג אַקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 134—72
נעמט אָן אינדערהיים פון 3-2 פ. מ. פון 7-9 נ. מ.
אין קליניק „סאַנאַטאָ"
אַגראַדאָווע 10 פון 12—1

DR. MED.
ANTONI
MILLER
Łódź, Targo wa 32
fgont I piętro tel. 206-34
Choroby
wewnętrzne
i zakaźne.
Godz. przyjęć 8 — 9½
rano i od 7—8½ wiecz.

Dr. med.
A. BANASZ
ספּעציאַל-אַרצט פאר
נירען און בלאָז-קראַנקה,
וואָלטשאַנסקאַ 23
טעל. 139-88
נעהמט אָן פון 3—4 נ"מ.

LEK. DENT.
L. GECOWOWA
Przyjmuje
w Lecznicy „VITA"
Piotrkowska 45
od 5^{30}—8 w.

ווינטיג פאר שניידער-מייסטער און קאנפעקציאנערן!
מיר טיילען מיט, אז צוליב דער בעקוועמליכקייט פאר דער געעהרטער קונדשאַפט האָבען מיר איבערגעטראָגען אין אַ פערגרעסערטע לאָקאַל אין זעלבען הויז פראָנט דאָס 3-טע געוועלב אונזער
שניידער-צודאטען-געשעפט
וואו מיר בעזיצען אויף לאַגער צום ווינטער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע

פּאַלטען-פוטערס	אלפּאַגאַס	סאַמט-קעלנער
סאַטינען,	זיידענע פוטערס	ספּעציעל אָפּטיילונג פון
וואַטעלינען,	ראָססהאַר	דאַמען
וויקטאַריעס,	קעפּער	הערען
בעק	קרוע	קינדער
ערמעל-פוטער	מושלין	קנעפּ
וולאשנאַמא	לייוונענד	גאַרנע

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אַכטונג
BAZAR KRAWIECKI 8 נאַוואַמיעסקאַ 8
פראָנט-געוועלב
אין הויז ווי עס געפינט זיך דאָס טוך-לאַגער פון בנימין מאַראַקאַ
בעמ.: פאר בעשטעלטע שניידער ספּעציעלען ראַבאַט.

לונגען-ליידען זענען היילבאר!
לונגען, טובערקולאָז, שווינדזוכט, הוסטען, טרוקענע הוסטען מיט פלעגמע, נאַכט-שווייס, בראָנכיט-קאַטאַר, קעהל קאָפּ-קאַטאַר, איבערפלוס פון פלעגמע, בלוט-שפּייען, בלוט-שטורץ, קלעמונג, אַסטמע-כאָרכלען, זייטען-שטעכען א. אַנד.

זענען היילבאר
טויזענדער זענען שוין געהיילט
פערלאַנגט תיכף מיין בוך איבער מיין
„נייעם נאהרונגס-סיסטעם",
וועלכע האט שוין אסך מענשען געראטעוועט
עס קען אָנגעווענדעט ווערען ביי יעדען לעבענס-שטייגער און העלפט די קראַנקהייט שנעלער צובעזיגען. די וואָג פון קערפּער שטייגט און די וואַקסענדע פערקאַלכונג פיהרט דערצו, אז די ליידען הערען אויף. ערנסטע מעדיצינער — וויסענשאַפטס-מענער בעשטעטיגען, אז מיין מעטאָדע איז אויסגעצייכענט און זיי שרייבען איבער די גלענצ-קייט פון דער אָנווענדונג.
וואָס פריהער מען הויבט אָן זיך קורירען מיט מיין מעטאָדע, אלץ בעסערע רעזולטאַטען דערגרייכט מען
אינגאנצען אומזיסט
בעקומט איהר מיין בוך, פון וועלכען איהר וועט וויסענשאַפטליך ערפאַהרען, ווער עס ווערט פון שטערצען געקוועלט און ווער עס וויל שנעל אהן געפאהר גרינדליך זיך בעפרייען פון זיינע ליידען דער זאָל שוין שרייבען, נאָך היינט. איך שיק נאָכאַמאָל אונטער, אז איהר דערהאַלט מיין ערקלערונג גאַנץ אומזיסט אהן יעטוועדער פערפּליכטונג פון אייער זייט, און יעדער דאָקטאָר וועט זיכער צושטימען צו דעם
נייעם נאהרונגס-סיסטעם
וועלכעס איז אַנערקענט דורך פיל פּראָפעסאָרען אלס אויסגעצייכענט מיטעל.
עס ליגט אַלזאָ אין יעדערענס אינטערעס, זאָפאָרט צו שרייבען און יעדער וועט דורך מיין דאַנקבאַר פּער-טרעטונג. בעדינט ווערען. זאָל יעדער זיך אויסלערנען צו שטאַרקען דאָס שוואַכע צו געזונדהייט.
אַ דאַנק דעם בוך פון אַ פּראַקטיצירטען דאָקטאָר וועט געראַנטירט ערקלערונג און לעבענס-לוסט אַלע, וואָס אינטערעסירען זיך מיט דער איצטיגער מעטאָדע פון דער לונגען-קראַנקהייט-לעהרע דארפען דאָס אויסשרייבען. מיין אדרעס:
Georg Fulgner, Berlin-Neukölln, Ringbahnstrasse 24, Abt. 643.

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספּעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאָר פאר ווענערישע הויט-קראַנקה.
און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ-לאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
- בעזונדער וואַרטע-צימער פאר פרויען -
וויזיט 3 זל.

ווענבערי'ז קליניק
כירורגישע
„SANATO"
אגראדאָווע 10 טעל. 213-57.
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזען פון געבורט
און 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען.
200 זל.

בוכבינדעריי פון וו. ל. ווישעגראַדזקי-לאָדז, פעטריקאָווער 33 נעמט אָן אַלערליי בוכבינ-דער-אַרבייט, ווי אויך מוסטער-קאָלעקציעס אויסגע-פערטיגט לויט'ן נייעסטען סיסטעם צו מעסיגע פּרייזען.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בוזשעזשינער 11, טעלעפאָן 3763
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר אימיך נאָז, האַלז, אויערען ק'	4½—3½
ד"ר סערשנער קינדער-קראַנקה.	9-11 4½-3
ד"ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ביבערגאַל הויט און ווענער.קר.	12½—11½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר נעלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד"ר שפּערלאַווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—3½

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. ז. וו. פעקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשפּראַל. איינ-שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַצ. אויף פּערלאַנג היימען אין שטאָט. אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פּלענטאַ און בלוט
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד"ר לאָזשינסקי-סטאָמאַטאָלאָג
צאָהן-אַרצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א.א.וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאָג

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. אַ חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פאַראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב-יום-טוב—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 — — — 60 — 4
נאָכ'ן טעקסט—12 — — — 18 — 8
פאר מיליאָמעטער-שורה: אונטער דער שטאַם 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.